47ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2490 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 1912 ԱՊՐԻԼ 9-22

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉ-I EFKIAR
54 Grand' Rue de Pera, Porte 54
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՊԸ ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ, ԹԻՒ 54
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ԵՏ ՁԵՆ ՏՐՈՒԻՐ

Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

منظومهٔ افکار ارمنیجه یومی غزته
صاحب امتیاز اوخانس فرید
٥٤ نمره‌لی باب عالی جاده‌سنده نومره‌لی خانه‌سی

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	ՏԱՐԻՆ·	ՎԵՑՄՍ·	ԵՌԱՄՍՑ·
Պոլսոյ համար	80 Ղրշ·	45	25 Ղրշ·
Գաւառներու համար	80 „	45	25 „
Արտասահմանի „	25 Ֆր·	14	8 Ֆր·

ՕԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 դրշ· Մէկէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՊԷԶՃԵԱՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Վաղը՝ Ապրիլ 10՝ Ծննդեան տարեդարձն է Պէզճեան Ցարութիւն Ամիրայի։ Ինչպէս գրած ենք արդէն, Պէզճեան գլխաւոր հերոսը պիտի դառնայ մեր նոր թերթօնին։

Այս առթիւ, «Մանզումէ»ի վաղուան թուով պիտի հրատարակենք ընդարձակ յօդուած մը, որ անհերքելի փաստերով պիտի հերքէ Պէզճեանի դէմ եղած ամենածանր մեղադրանքը,—այսինքն իր ենթադրեալ մասնակցութիւնը Տիւզեաններու անկման և գլխատման գործին։

ԵՏԻԳՈՒԼԷԻ ԱԳԱՐԱԿԸ
ՁԵՐԾ Է ՄԱՇԼԻՒԼԻ ՎՏԱՆԳԷ

Այժէն անդամ որ այս ազարակի մահկիւլի խնդիրը կը յուզուի, կը զարմանամ թէ ի՞նչ է պատճառը որ Ազգ. Պատրիարքարանը, գիտնալով հանդերձ թէ այդ դատին մէջ մենք պաշտպան փոխանորդ կարգուած էինք Երուսաղէմի Նախկին փոխանորդ Եղիշէ Ծ. վրդ. Զիլինկիրեանի կողմէ, և բռնակալութեան շրջանին մէջ մէկուկէս տարի կատարեալ անձնուիրութեամբ վարած այդ դատը, կուրծք տալով համիտական բռնակալութեան չարեհաճիր մեր կարծիքը ստանալու։

Ազգային Պատրիարքարանը գիտէ անշուշտ որ յետ Սահմանադրութեան իսկ, համիտական բեկորներէն մնացած մահքէմէի միւֆէթիշին, այսինքն դատարանի նախագահին բռնած անիրաւ ուղղութեան պատճառաւ հրապարակային վէճ մը ունեցանք դատարանի մէջ ու խնդիրը անձնականութեան յանգելուն առթիւ պատժուդատ մը բացի յիշեալ դատաւորին դէմ; բայց վերջէն Տնտեսական Միութեան խնդրանքին վրայ ետ առի բողոքս և հրաժարեցայ փոխանորդութենէ, վախնալով որ դատը իմ պատճառաւս Երուսաղէմի աննպաստ չդտնայ։

Այս ամէն եղելութիւնը դրաւորպէս Ազգ. Պատրիարքարանին և Երուսաղէմի փոխանորդութեան հաղորդած և իրենք ալ մօտէն գիտակ ըլլալով հանդերձ, քանի անգամներ իրաւաբաններէ յատուկ յանձնաժողովներ կազմած պարագային ինչո՞ւ համար անգամ մը մեզ չէրաւիրեցին և մեր բացատրութիւնն ու կարծիքն ալ չէարգուցին այդ մասին. ո՞ւր էին այն ազգասէր «մարմինները» երբ համիտեան բռնակալութիւնը կ'որոտար։ Օրմանեան Պատրիարք սարսափած և յուսահատ, իր պատեանին մէջ քաշուած, կ'արգիլէր մեզի ալ հրապարակ ելլել և անոյեան կանգնիլ համիտեան պահանջներու դէմ. վկայ՝ իրեն հետ ունեցած վէճերս։ Իսկ մինակ ես էի որ համարձակեցայ դատը ստանձնել և անոյեան կանգնիլ այդ հոսանքին դէմ։

Այս Պարագան Ազգ. Պատրիարքարանի կա՛մ անկանոնութեան և կամ անփութութեան վերագրելով, կը փակեմ և կուգամ բուն խնդրին։

Սոյն ազարակը արաբական 1294 թուականին հանգուցեալ կարապետ ամիրա Պալեանի ժառանգորդներէն Սարգիս, Անտոն, Գրիգոր և Սիմոն պէյերէ և աղջիկէն Տիկին Սոֆիկէն 500 դահեկան անուանական գլխով մը նուիրուած է Երուսաղէմի Բահիպ Ցակոբ վէլէսի Զէփէթիայի բարոյական անուան։

Ազարակը կը պատկանի Պէյրութէ մինչեւ սուլթանի վազքին, և տարեկան 21 հազար դահեկան իճարիյէի մուտքէն ու վազքի իճարէ ունի, որ կը վճարուի ի փոխարէն տասանորդի։ Ունի իր վրայ ազարակի վերաբերեալ չէնքեր և բաւական թուով արտեր, որոնք թէպէտ նոյն վազքին կը պատկանին, բայց ըստ հողային (արազի) օրինաց յատուկ տրամադրութեան, ամբողջ ազարակով միասին կը պատկանին «Թախսիսաթ զազիլինտէն օլան արազիի մէվզուիֆէտէն» տեսակին, այսինքն ենթակայ են հողային օրինաց, որով յետ մահուան եթէ զաւակ և թոռներ չգտնուին, հօր, մայր, եղբօր, քրոջ և մինչեւ եօթը կարգի ազգականներուն կը մնայ ատիճանաբար։ Ասոնք չգտնուած պարագային է որ մահկիւլ կ'ըլլայ։

Երուսաղէմի ազարակին բահիպ Ցակոբ վէլէսի Զէփէթիան կը մայրմեռորէր Նարլը Գափուլի եկեղեցւոյ նախկին քարտուղէ Երուսաղէմի միաբաններէն Վանեցի Ցակոբ վարդապետ վէլէսի Զէփէթիա Շահապուլեանը, որուն նուիրուս թէզքերէսկն ալ ճէրդ կը համապատասխանէր անոր։

Բռնակալութեան շրջանի մէջ Շէյր Էմանէթի պաշտօնեաներէն ժուռնալճի Մաղհար պէյ անուամբ մէկը գրաւած էր ազարակին արտերէն մէկը, և վրան չէնք չինած էր։ Երուսաղէմի կողմէ դատ մը բացուած էր անոր դէմ, Հուգուզի դատարանին մէջ. անալ՝ զայրանալով այս պարագայէն՝ Էվզաֆին և վերջէն բռնակալ Համիտին դիմելով հաղորդեր է իբրեւ մահկիւլ։ Ասոր վրայ Էվզաֆ նէզարէթին դատ բացած էր Երուսաղէմի նախկին փոխանորդ Եղիշէ Ծ. վրդ. Զիլինկիրեանի դէմ, Էվզաֆի միւֆէթիշի դատարանին մէջ։

Երուսաղէմի կողմէ մեզի փոխանորդ կարգեցին, մենք պնդեցինք որ Բահիպ Ցակոբ Զէփէթեան ողջ է և հիւանդանոցին մէջ պառկած է ճուկի հիւանդութեան պատճառաւ, հետեւաբար 20 – 30 օր ժամանակ մը տրուի մեզի մինչեւ որ կաղդուրուի։

Դատարանը, առանց անսալու ասոր անակնկալ կերպով ներս կանչեց նախապէս պատրաստուած չորս վկաները, որոնք վկայեցին թէ քանի մը տարի առաջ Ցակոբ վրդ. իրենց ներկայութեան մեռնելով թաղման արարողութեան ներկայ գտնուած են իրենք։ Մինչդեռ մենք բողոքեցինք որ այդ մեռնող անձը Երուսաղէմի նախկին փոխանորդ Սիմէոն եպիսկոպոսն է, թէ Ցակոբ վրդ. ողջ է այսօր և թէ սուա է վկաներուն ըսածը։

Դատարանը այս մեր բողոքն ալ մտիկ չընելով, վճռեց ազարակին մահկիւլ ըլլալը և անմիջապէս ձեռնարկեց գրաւելու ոստիկանութեան օգնով, առանց երբէք տրուած վճռագրին օրինակը մեզի հաղորդելու և անոր խիստագին սպասելու։ Մինչդեռ պէտք էր որ իրաւը Ատլիէի Շէրիի իճրայով գործադրուէր, վասն զի Շէրիի իճրան Ատլիէի վերին հակողութեան տակ է, բայց Էվզաֆը օգտուելով օրինաց այն բացառիկ տրամադրութենէն որով ոստիկանութիւնը պարտաւոր է գործադրելու Էվզաֆի հրամանները, գրաւեց զայն։

Ասոր դէմ մէկ կողմէ մենք բողոքեցինք Ատլիէ նէզարէթին, Էվզաֆի ապօրինութեանց դէմ. միւս կողմէ ալ Ցակոբ վրդ. որ կազդուրուած էր այն ատեն, փոխանորդութեամբ փաստաբան Ցակոբ Պահրի էֆէնտիի, Շէյխ իւլ իսլամութեան դիմեց վճռին բեկանումը պահանջելու։ Ատլիէն իրաւունք տուաւ մեր բողոքին և գրեց Էվզաֆի նախարարութեան վերադարձնելու մեզի այդ ազարակը և ապա իլամը իրեն միջոցաւ գործադրութեան դնել ուղեցինք, բայց Էվզաֆ նէզարէթին կարեւորութիւն չտուաւ ասոր ալ։

Իսկ Շէյխ իւլ իսլամութեան Դուռը, նկատի առնելով մեր բողոքները բեկանեց տրուած վճիռը ու յանձնարարեց նոր քննութիւն կատարելու։

Էվզաֆի դատաւորը ասկէ վերջին աստիճան կատղած և մանաւանդ յետ սահմանադրութեան վերակազմուած Տնտեսական Միութեան դիմումին վրայ, Իթթիհատ վէ Թէրաքզը զօսիթէին միջամուխ ըլլալուն և տեղի ունեցած ապօրինութիւնը ուղղել տալու ստիպումին վրայ, այս ամէնը ինծի վերագրելով, սկսաւ դատին մէջ արժանապատուութիւնս վիրաւորել, և խնդիրը յանգեցաւ դատի, ինչպէս վերը պատմեցի։ Անկէ ետքը հրաժարեցայ։

Անկէ ետքը Ցակոբ վրդ. թէպէտեւ անձնասպան եղաւ ինքզինքը պատուհանէն ծով նետելով, բայց անիկա ունի եղբայրներ և քոյրեր Վանայ մէջ, որոնք կրնան ներկայանալ իբրեւ ժառանգորդ և շարունակել այս դատը։

Հետեւաբար սխալ է այն կարծիքը թէ ազարակը վազքի ըլլալուն պատճառաւ գաւակներէ զատ չանցնիր միւս ժառանգորդներուն, որով ենթակայ է մահկիւլի վտանգին։

Այլ, ինչպէս վերը յայտնեցի, «իճարէի մուէճէլէլի թախսիսաթ զազիլինտէն» եղող «արազիի մէվզուիֆէտէն», ու ենթակայ է հողային օրինաց։

Եւ Ցակոբ վարդապետն ալ ունի եղբայրներ և քոյրեր որով ազարակը դերծ է մահկիւլի տագնապէ։

Կ. ՍՕԼԱՒԵՆԱՆ

ՀԵՌԱՒՈՐ ԴԱՂՈՒԹՆԵՐ
ՊԱՐՍԻՑ ԾՈՑԻՆ ՄԷՋ

Պարսից ծոցի եղերքն ի վար, մինչև Հնդկաստանի անմատչելի նապպոլթիւն ներուն մէջ հայ գաղթականութիւնը գոյութիւն ունի եղեր ատեն մը։ Նատիր Շահեբու Շահ-Ապպասներուն պարսիկ ութթար զուլուներու ատենները են են եղեր անոնք երբ նոյն իսկ ծոցին հասարակածային ծովեզերքներուն երկայնքը ու լերկ կղզիներուն վրայ հայ գաղութներ տարածուեր են։ Հիմա, երբ անգլիական չոգենաւը Հնդկաց Ովկիանոսէն դէպի Շատ-էլ-Արապի գետաբերանը կը դիմէ, ու այդ կղզիները — ծովին մէջ անմնակաւորէն իրարմէ առանձնացած ժայռի կտորներ չատը — մէկիկ մէկիկ կը դիմաւորեն ուղեւորը, ասոնց վրայ ոչինչ, ո՛չ փլատակ, ո՛չ իսկ ափ մը հող կարելի է գտնել որ մարդկային բնակութիւնը յիշեցնէ, ուր մնաց հայ գաղութ մը։ Իսկ Պարսից Ծոցին եղերքներուն վրայ հայեր կան հիմա, քանի մը հոգի, հեռաւոր վայրերէ նորեկներ։

Զգալու համար թէ ինչպէս հայ լեռնադաշտերուն առոյգ բնակչութենէն բրոնեան զատուած գաղթականութիւնները արաբական ծովեզերքներու և հասարակածային լերկ կղզեակներու վրայ հազիւ հազիւ թոշներ ու մեներ են, կը բաւէ նոյն իսկ օր մը ապրիլ Պարսից Ծոցի եղերքը։ Բայց ո՞ւր է անոնց պատմութիւնը, ոչ մէկ տեղ հանդիպեր եմ անոր։ Հնդկահայ գաղթականութիւնը ազգային պատմութեան մէջ շղթղղուն փառքերով, շլացնող միլիոններով ընդելուզուած է։ Անոր խլեակներուն ալ հանդիպեր եմ հոս հոն, մանաւանդ Անգլիա՝ ուր ալ անհետացումի վերջին շրջաններուն մէջ մաներ էին անոնք։

Բայց Պարսից Ծոցին հայ գաղթականութի՞ւնը։ Ոչ իսկ հե՞ռաք մը անկէ։ Ոչ իսկ բա՞ռ մը անոր տպանաքարին վրայ։

* * *

Միջագէտքի քաղաքներէն մէկուն մէջ օր մը հանդիպեցայ պատկառելի հայ ծերունիի մը, շահեկան դէմք մը նոյն իսկ հայ գրականութեան համար։ Իր մէջ գտայ կենդանի պատմութիւնը Պարսից Ծոցի հայ գաղթականութեան ու ինչ որ կրցայ քաղել իր հրաշալի յիշողութենէն զուրգուրանքով պահած եմ «Շանթ»ի համար։ Պարսկահայ ու հնդկահայ առանձներու և բառերու խնամտ հաւաքածոներ ցոյց տուաւ ինծի։ Անգլիերէնով գրուած պատմութիւն մը ունէր Միջագէտքի վերջին դարու անցքերուն, նաև ուսումնասիրութիւններ՝ հայ կրօնական վարդապետութիւններու վրայ։

— «Որդի՛», ըսաւ ա՛յն հայերէնով զոր Միջագէտքի հայերը դեռ կը խօսին, անշուշտ հնդկահայ ու պարսկահայ գաղթականութիւններու մնացորդներ ըլլալուն, եղել ամէն ժամանակ որ Պարսից Ծոցում հայերս ունեցել ենք խոշոր գաղթականութիւն։ Ըստ ոնք փախել են պարսիկների հալածանքից։ Մէջ մեծ մասը եկել ա Հավատանից ու Ջուլայից։ Պարսյում ութ հարիւր տուն հայեր են եղել։ Յետոյ հո՛ն էլ հասել ա բարբարոսի ձեռը։ Խեղճիկ հայերը իջել են էւելի ցած։ Գուլիրա ու արաբական ծովեզրի միջումը մէ կղզի կայ, Խարկ, հոն հայերը ունեցել են նոյն իսկ եկեղեցի։ Անունը չեմ յիշում, բայց երբ ըստուր նման երախա էի, էդ կղզուցանց կենալիս փլատակները տեսել եմ։ Հնդկաստանում մեծացել ու փողատէր են դառել հայերը։ Գուրմաստանում է՛լ առաջ մէնակ մէ հայ կարողացել ա մտնել ու իրաւունք ա ստացել խոթ ինտիա Դրմբընիի հաշուին փետ կտրելու։»

Թախանձելէ ետք որ գիրի անուն այս գաղթականութեան մասին յիշածները, ուրիշ հարցում մը կ'ընեմ։

«Մատմալոհայ կազէթէքը, կը շարունակէ, շատ սխալ են գրել։ Պարու և Պաղտատի հիւպասոսների պատմութիւնը մանրամասն գրել եմ վերջի հիւպատոսի խնդրանօք։ Ահա էսի ա, էնոր միջումը պտիտ տեսնես որ 1820-31 թվղպատ Ռոպէրթ Ծայլզն Պարսա է եկել Պուշիրիցը։ Իր կնոջ Շիրազեցի Մաղիկ խաթունի հետ։ Ունեցել ա մէ տղայ որ զօնսոլսն է եղել Հայաստանի քաղաքներում և երկու աղջկերք որոնցից մէկը ամուսնացել ա Թոմ Լինչի հետ։ Ըստուր ասէն, Հերի Լինչ հիմկան անդամ ա Անգլիական Բարլամէնթին, հեղինակ երկհատոր գրոց, «Ճանապարհորդութիւն ի Հայաստան»։ Էս Լինչի ոչ թէ նէնը (մայր) այլ նէնի մէրը (մեծ մայր) հայ է եղել, Մաղիկ խաթունը։

«Ովաննայ խաթունը, որ ամուսնացել ա Թոմ Լինչի եղբօր Սդիֆէնի հետ, Զուլայեցի Աղա Խաչիկ Մկրտիչեանի աղջիկն ա։ Աղա Խաչիկ Պասրու զօնսոլսն էր և Հնդկաստանում լեղակի մեծ վաճառականութիւն էր անում։ Ովաննա իր հօր վարմանելուց մէ քիչ յետոյ ամուսնացել ա Սդիֆէն Լինչի հետ։ Իր հերը (հայր) չէր ուզում ինկլիզի տայ իան (զայն)։ Ովաննին ժառանգութիւն ա ինկել 6000 ոսկուց ոչ էւէլի Լինչի Ընկերութեան հիմքը, Թօմի և Սդիֆէնի անպերը, Պլոս Լինչն ա դրել, բայց ոչ թէ Ովաննայի փողերովը, ոնց որ սաում էկին Ստամպուլայ կէղէթքը։

«Գնդապետ Ճայլզը Պարսից Պաղտատ է անցել իր հիւպատոս՝ մինչև 1844։ Ըստուր յայտնորդը եղել ա Սբը Հէնրի Բոլինգէն, որ մէ զերմանացու հետ սեպաձև գրեանքը լուծել ա։»

Հիմա՞, Հայ գաղթականութեան այս հատուածին՝ Պարսից ծոցի հայ գաղութին վրայ ապահովաբար վերջին վարագոյրն է որ չուտ չուտ կ'իջնայ, վերջացնելով քանի մը դարերու ողբերգական կեանքը։ Հալածանք, ծաղկում, անհետ կորսուիլ։

Պարայի մէջ «ութ հարիւր տուն»երէն ոչ իսկ հատ մը կայ։ Եղածը 15 տուն է, ամէնքն ալ նորեկ։

Պաղտատի մէջ ուր հայը դարերէ ի վեր մոլեգնօրէն փարած պիտի տեսնէաք իր լեզուին և եկեղեցիին, ուրկէ օգնութեան ձեռքը երկնցել է երբեմն մինչեւ հայ որբերը և հալածուածները՝ հոն հայ գաղութը սարսափելի անկումով այլասերելու և պղտիկնալու վրայ է հիմա։ Իսկ ապատին մէջ ցրուած հայերը արարացած են բոլորովին՝ լեզուով, քարքերով, նոյնիսկ տարազով։...

«Շանթ»։ ԼԵՒՈՆ ՄԵՍՐՈՊ

ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ

ԻՐԱՒԱՆՑՈՒՄԻ ՏԵՂԻ ՉԿԱՑ

ՀԱՑԸ ԱՊԱՀՈՎՈՒԱԾ

90,000 ՊԱՐԿ ԱԼԻՒՐ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

45 ՓԱՐԱՅԷՆ ԱԻԵԼԻ ԳՆՈՎ ՉՊԻՏԻ ԾԱԽՈՒԻ

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ԳՈՐԾԷ
ԽԱՆՈՒԹՊԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ինչպէս յայտնի է, Տարսանէլի նեղուցին առժամեայ փակումին հետեւանքով կարգ մը էնսաֆներ ձեռնարկած էին քարձր գիներով ծախել իրենց ապրանքները։

Քաղաքապետութիւնը լսելով նաեւ որ հանրային պէտքերուն ամէնէն կենսականը եղող հացն ալ տեղ տեղ, բարձր գնով կը ծախուի, հրաւիրեց հացագործներու ընկերակցութեան նախագահն ու անդամները և յայտարարեց թէ կառավարութեան կողմէ ձեռք առնուած միջոցներով ապահովուած ըլլալով ալիւրի և ցորենի գոյութիւնը, բնաւ տեղի չկայ որ գիները բարձրանան։ Ընկերակցութեան անդամները յայտարարեցին թէ արդարեւ նմանօրինակ պարագաներու մէջ իրենց պարտականութիւնն է ժողովուրդին օգուտը մտածել։ Բայց թէ հացին գինը բարձրացնողները արդէն թաղերու նպարավաճառներն էին և թէ՝ եթէ նոյն իսկ ալիւրին գինը բարձրանայ, իրենք 45 փարայէն աւելի գնով չպիտի ծախեն, ինչպէս գրեցինք երէկ, Պատերազմական Ատեան պիտի զրկուին։

* * Էնկիւրիի կայարանին մէջ 7000 պարկ ալիւր պատրաստ կը գտնուի Պոլսոյ համար։ Առետրական սենեակը գրեց Քաղաքապետութեան որ բաւականաչափ վագոն զրկէ հոն, ալիւրները փոխադրելու համար։

* * Պոլսոյ մէջ պահեստի գտնուած պատրաստ ալիւրէն զատ այսօր մայրաքաղաքիս մէջ 45000—50000 պարկ տեղական և 35000—40000 պարկ օտար ալիւր կը գտնուի։ Հետեւաբար ժողովուրդը կրնայ։... հանգիստ քունն քնանալ։

* * Անատոլուի և երկաթուղիի ընկերութեանց անօրէնները հանրօգուտ չինութեանց նախարարին հետ տեսնուելով յայտարարած են թէ ամէն դիւրութիւն պիտի տան ցորենի և արմատի փոխադրութեան գործին մէջ։

* * Թէև առջի օր չաքարին և սուրճին գիները բարձրացաւ և սակայն տեղեկացանք թէ կրկին առաջուան գիներով կը ծախուին։ Միայն զեանախնձորին գինը վրայ դրած է։

Քաղաքապետ Թէֆիզ պէյ իր մօտ հրաւիրեց նաև Պոլսոյ խանութպաններէն չատերը և անոնցմէ ալ խնդրեց որ տրրող կացութեան հետեւանքով չահագործելու չէլեն ժողովուրդը։ Խանութպանները յայտարարեցին թէ՝ եթէ մեծ վաճառականները իրենցմէ բարձր գին չի պահանջեն իրենք ալ նոյնը չեն պահանջեր յանախորդներէն։ Ասոր վրայ Թէֆիզ պէյ մեծ վաճառականներէն ոմանք ալ իր մօտ հրաւիրելով խորհրդակցութիւն կատարեց անոնց հետ։ Այս վաճառականներն ալ յայտարարեցին թէ ոչ մէկ բարձրացում պիտի ընեն գներու վրայ և թէ պիտի ջանան որ ամէն կերպով օժանդակեն երկրին վարիչ շրջանակներուն կատարած ջանքերուն։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԶՈՐԱՑ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԿՈՐՈՎԸ

Տարսանէլէն քաշուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ անդորրութիւնը կատարեալ է Տարսանէլի մէջ։ Օսմ. զորաց բարոյական կորովը զերազանց է, ա՛յն ատենան որ զինուորական հիւանդանոցին մէջ խնամուած զինուորները կը խնդրեն տնօրէնէն թոյլատրել զիրենք կռուելու բերդերուն մէջ։

ՊՈՒԼԿԱՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄ· ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՏԵՍԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՀԵՏ

Պուլկար ժամուը մեծ ազմուկ կը հանէ ա՛յն զինուորական պատրաստութիւններուն համար զոր կը կատարէ Աւստրահունգարիա։ Այս պատութիւնը կարեւոր ուժեր կը համախմբէ աւստրեւորք սահմանագլուխին վրայ։ Միեւնոյն աղբիւրէ կը տեղեկանանք թէ Թուրքիա չարժման մէջ պիտի դնէ իր Անատոլուի զօրաբանակները։ Նոյնը տեղի պիտի ունենայ նաև Յունաստանի մէջ։

Այս լուրերը խիստ մեծ յուզում առաջ բերին Պուլկարիոյ մէջ։ Պատերազմական նախարար Զօր. Նիքիֆօրօֆ երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ֆէրտինանտ թագաւորին հետ, նախարարաց խորհուրդի նիստէն վերջ։

Խորհրդակցութեան նիւթը եղած է պայքանեան կացութիւնը։ Պատերազմական նախարարը բռած է թէ Պուլկարիա պէտք է որ զինուորական տեսակէտով պատրաստ գտնուի դէմ դնելու համար ամէն պատահականութեան։

Եթէ իսկապէսութիւնը պատերազմին հետեւանքով տապալ եկած դէպքերը բնոյթը ունենան Պալքանները վրդովելու, Պուլկարիա անմիջապէս բեմ պիտի եկնէ, ինչպէս կը հաղորդէ «Ժէօն Թիւրքի»ի Սոֆիայի թղթակիցը։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԶԷԶՈՔՈՒԹԻՒՆԸ ՕՏԱՐ ԾՄԱՐՏԱՆԻՒԵՐ ԲԻՐԷԱԻ ԱՌՋԻ

«Ամէրիքէթօս» կը տեղեկանայ Աթէնքէն թէ Յունաստան ամենախիստ չեզոքութիւն մը պիտի պահէ։ Կը ծանուցուի թէ եւրոպական տէրութիւնները մարտաւեր կը զրկէն դէպ ի Եգէական ծով։ Այս նաւերէն մէկ քանիները պիտի համախմբուին Բիրէաի մէջ։

ՔԵԱՄԻԼ ՓԱՇԱ ԿԱՅՍ· ՊԱՂԱՏԻՆ ՄԷՋ

Նախկին վարչապետ Քեամիլ փաշա կայս· պալատ երթալով ընդունուեցաւ Սուլթանէն։

Պոլսոյ դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ ամենամեծ կարեւորութիւն կ'ընծայուի այս տեսակցութեան։

ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳԸ ԼՈՒՐ ԿՈՒԶԷ

Գահաժառանգ Եուսուֆ Իզէդտին էֆէնտի Թիկնապահ Նէսիպ պէյը զրկելով Վարչապետին մօտ լուր ուղարկեց կացութեան վրայ։

ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԷՋ
ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՊԻՏԻ ԾԱԳԻՆ

Օտար դիւանագէտ մը որ խիստ լաւ կը ճանչնայ Իտալիոյ ընկերային պայմանները, կ'ըսէ թէ Տարսանէլի դէմ եղած յարձակման առթիւ եւրոպական մամուլին լեզուն չատ զէշ տպաւորութիւն մը պիտի թողու Իտալիոյ մէջ, ուր կը վախցուի թէ խռովութիւններ պիտի ծագին։ Իտալական հանրային կարծիքը պահ մը ուրախացած ըլլալէ վերջ Տարսանէլի ռմբակոծումով, խիստ մեծ յուսաբեկութիւն մը կրած է լսելով յետոյ որ ասիկա նոր պարտութիւն մըն է որ կուգայ աւելնալ Տրիպոլսոյ և Պէնկազիի իտալական պարտութեանց վրայ, և վերջ ի վերջոյ պիտի հասկնայ թէ իր կառավարութիւնը անզօր է լաւ վերջ մը տալու Թուրքիոյ դէմ մղած պատերազմին։ Հանրային կարծիքը, Իտալիոյ մէջ, այսպէս վրդովուած, պիտի սկսի կառավարութեան դէմ շարժիլ և ոչ ոք կրնայ այժմէն գուշակել թէ ժողովրդային զանգուածներու այս միութիւնը կառավարութեան դէմ ի՞նչ հետեւանքներ պիտի ունենայ։

* * Հռոմէն Ապրիլ 20 թուով մասնաւոր հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Տարսանէլի ռմբակոծման լուրին պատճառած խանդավառութիւնը հետզհետէ կը նուազի։ Մամուլը կը հարցնէ թէ ինչո՞ւ նաւատորմին չորս բաժանումները գործածուեցան անոյշն ցոյցի մը համար, և թէ ինչո՞ւ ետ դարձան մարտանաւերը Տարսանէլէն։ Ինչպէս կը տեսնուի, այս հեռագիրը կը հաստատէ վերոյիշեալ օտար դիւանագէտին կարծիքը։

ՀԱՅԵՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԶՕՐԱՑ ԴԱՐԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԻՆ ՄԷՋ ՁԵՆ ՓՈԽՈՒԻՐ

Երբ 1807ին, անգլիացի Տըգվօրթ ծովակալը նեղուցները անցնելէ վերջ երեւցաւ Մարմարայի մէջ պարտադրելու համար Թուրքիան՝ ընդունիլ նիզակակցութիւնը Նաբոլէօն Ա.ի դէմ, ամբողջ ժողովուրդը սրարշաւ վազեց դէպի ծովեզերք, ետ մղելու համար յարձակողը։ Նաբոլէօնի պատգամաւորը, Զօր. Սէպաստիանի, կը հսկէր պաշտպանութեան միջոցներուն վրայ։ Անգլիացի ծովակալը տեսնելով որ եղերքները լեցուած են պատերազմիկներով, չհամարձակեցաւ ո՛չ յարձակիլ և ո՛չ զօրք ցամաք հանել։ Անիկա միայն խարիսխ նետեց իշխանաց կղզիներու առջեւ և վերադարձաւ յետոյ։

Այս անգամ ալ օսմանցի հայրենասէրներու սիրտը նոյն այս հեռանդով տրոփեց։

ՌՈՒԲԱԿՈԾՈՒՄԸ ԱՆԱԿՆԿԱԼ՝ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԵՒ ԱՒՍՏՐԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

Գերլինէն հասած մասնաւոր հեռագիր մը կ'ըսէ— Գերման մամուլը կը բողոքէ անգլիական թերթերու դէմ որոնք իսպառկան ցոյցը արդիւնք կը նկատեն երբեմն դիմակցութեան պատկանող տէրութեանց քանակցութիւններուն։ Այս գործողութիւնը, կ'ըսեն, յայտնի չէր ո՛չ Վիեննայի և ո՛չ ալ Գերլինի։ Գերմանիա և Աւստրիա անակնկալի եկած են Տարսանէլի ռմբակոծումէն։

ՇՈՒՆԵԱՒՈՒՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ԴԻՐԸ

Հաւաստի աղբիւրէ կը տեղեկանանք թէ անհիմն է այն լուրը թէ շոգենաւային բոլոր ընկերակցութեանց գործակալները հաւաքում մը ունեցած են Առեւտրական Նաւակալին Սենեակին մէջ և կացութեան

վրայ խորհրդակցելէ վերջ դիմումներ կատարած են իրենց դեսպանատուներուն մօտ՝ իրենց շահերը պաշտպանելու խնդրանքով։ Ի վիճակի ենք յայտարարելու թէ ո՛չ «Տէյլի Էքսփրէս» եւ ոչ ալ «Լոյտ Օթրիչիէն» դիմում չեն կատարած իրենց դեսպանատունները, դեսպաններուն միջամտութիւնը խնդրելու համար։ Միայն ռուսական եւ ֆրանսական շրջանառային ընկերութիւններուն համար, կ'ըսուի թէ, իրենց դեսպանատնից միջոցաւ բողոքած են Տարտանէլի փակման դէմ եւ վնասուց հատուցում պահանջած։ Թէեւ կարելի չեղաւ հաստատել այս լուրը, այսու հանդերձ անհաւատալի կը թուի մեզի։ Կարելի չէ արդէն հաւատալ թէ այս ընկերութիւնները վնասուց հատուցում ուզեն օսմ. կառավարութենէն, որովհետեւ՝ եթէ հատուցում մը պահանջել պէտք է, ատիկա ղէպք է պահանջուի ոչ թէ օսմ. կառավարութենէն, այլ Իտալիայէն որ մեր պատասխանատուն է Տարտանէլի ժամանակաւոր փակման։ Առանց Տարտանէլի ռմբակոծութեան, օսմ. կառավարութիւնը բնական է թէ պատճառ չպիտի ունենար նեղուցը գոցելու։

ՕՍՄ. ԴԵՍՊԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

Եւրոպական տերութեանց մօտ գտնուած Օսմ. Դեսպանները ի. Դուռ քաշած իրենց հեռագիրներով կը հաղորդեն թէ Իտալական շարժումները Եւրոպայի պաշտօնական և քաղաքական շրջանակներուն մէջ խստիւ կը քննադատուին։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ
ՊՈԼԻՍ ԲԵՐԵԼ ԿԻՐՏԱՑ ԻՏԱԼԻՈՅ ՌՈՒՄԲԵՐԸ

Կարգ մը իտալական վերջին շրջանակներու մէջ կ'ըսուի թէ Իտալական վերջին շարժումներու հետեւանքով օսմ. ամրութիւնները վնասուած են։

«Սապահ», հաւատի աղբիւրէ կը տեղեկանայ թէ այս զրոյցը անհիմն է։ Կ'ըսէ թէ մի միայն մէկ երկու պզտիկ զօրաբանոցներ վնասուած են և ամրութիւնները ո և է վնաս չեն ունեցած։ Ամէնէն չիտակը, կը շարունակէ «Սապահ», Իտալական ռումբերէն ոչ մէկը ամրութեանց չէ հասնիպած։ Նոյն իսկ նետուած ռումբերէն շատերը — որոնք 5, 30 և 25 սանթիմէթրնոց ռումբեր էին — չեն պայթած, Պարերազմական նախարարութիւնը տասնամէ մէկ քանի հատը Պոլիս բերել պիտի տայ։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՁՕՐՔԵՐԸ ԼԵՄՆՈՍ ՁԵՆ ԵԼԱԾ

Գրուած էր թէ Իտալական զօրքերը Լեմնոս ցամաք ելած են։ «Սապահ», այս լուրն ալ կը հերքէ, իր կատարած մասնաւոր քննութեան մը վրայ յենլով։

ՇԵՐՈՒՆԻ ԹՈՒՐՔԻ ՄԸ ՆԱՄԱԿԸ

«Ալլահ՝ պիր ինսանը մասխարա իթմէյէ իսթէրսէ, էն էվվէլ աքլընը ալըր»։

Շերունի Թուրք մը հետեւեալ նամակը ղրկած է «Սապահ»ի. —

«Երբ լսեցի թէ Իտալցիք ռմբակոծման սկսած են, խնդացի, եւ անկիւնի «մինտէր»ին վրայ բազմելով, կատարեալ զուարթութեամբ սկսաւ վառեցի և «սատ խոնվէ»ս խմելով, սկսայ հաշիւ ընել թէ այս ռմբակոծումը քանիի պիտի նստի խեղճ... «մախառնամէ»ներուն։ Իտալցիք 342 ռումբ վասներ են։ Ասոնց 5 30 սանտիմէթրնոց, իւրաքանչիւր ռումբը 200 ոսկիով մէջտեղ կուգայ։ Մենք միջին հաշիւով 100 ոսկի ընդունինք։ Ըսել է որ ընդամէնը 34000 ոսկի, որուն վրայ եթէ աւելցնենք Իտալիոյէն մինչև Տարտանէլ գալու համար վատնուած ածուխն ու այլ և այլ ծախքերը մօտաւորապէս 100,000 ոսկի ծախք մը ըրած են, ըսել է։ Ասոր փոխարէն ի՞նչ ըրին օսմանցիները։ 27 ռումբ նետեցին, բայց նուազ արժէքով, որոնց իւրաքանչիւրը 50 ոսկի հաշուելով 130 ոսկիի կը յանգի գումարը, որուն վրայ եթէ աւելցնենք այլ և այլ ծախքերը 10,000 ոսկի պիտի ըլլայ չատ չատ։ Կը հետեւի ուրեմն թէ Իտալցիք մեր վրայ 90,000 ոսկի... չտնած են (.)»։

ԹՐՔՈՒՀԻՆԵՐԸ Ի՞ՆՉ ԿԸՍԵՆ

Թրքուհի մը, Այֆիյէ հանըմ երէկուան «Սապահ»ի մէջ նամակ մը հրատարակելով կ'ըսէ.— «Ա՛խ, ուր էր թէ այս մարդակերպ արարածները Պոլիս գային և պէտք եղած ընդունելութիւնը ընէինք այս ցած չուներուն որոնք տակաւին դաս չառին Ափրո. Տրիպոլսոյ մէջ մեր քաջամարտիկ եղբայրներէն։ Այն ատեն թերեւս խելքերնին գլուխնին կուգար»։

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷԿ ՄԻՋՈՑԸ

Արաբական շոգենաւային ընկերութիւնը Տարտանէլի նեղուցին փակման հետեւանքով, Եգիպտոսի և Պոլսոյ միջև բանող իր շոգենաւերուն ո և է վնաս չի պատճառելու համար, միջոց մը խորհած է։ Այսինքն, երէկ Եգիպտոսէն Պոլիս գալիք իսմայիլիէ շոգենաւը, երէկ առտու ժամանեց Տէյէ Աղաճ և հոն հանեց իր Պոլսոյ ուղեւորները, և յատկապէս վարձուած շոգեկառքով մը ուղեւորները երէկ իրիկուն փոխադրեր է Պոլիս։ «Իսմայիլիա» շոգենաւը Միտիլլի, Իզմիր և Բիրէա հանդեպելով Աղեքսանդրիա երթալու համար Տէյէ Աղաճէն ճամբայ պիտի ելլէ Ապրիլ 11 չորեքշաբթի օրը։ Հետեւաբար Սիրքէճիէն յատուկ թրէն մը վաղը պիտի մեկնի Տէյէ Աղաճ որպէսզի վերոյիշեալ տեղերը ուղեւորող ճամբորդները «Իսմայիլիա»ի հասցնէ։

Ի՞ՆՉ ԴԻՐՔ ՊԻՏԻ ԲՌՆԵՆ
ՄԵԾ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆՔ

Պաշտօնական շրջանակներու մէջ կը հաւատուի թէ մեծ տերութիւնք ինչպէս որ անկողմնակալ դիրք մը բռնեցին պատերազմին առթիւ նոյն դիրքը պիտի բռնեն նաև ռմբակոծման խնդրոյն առթիւ։

ԻՏԱԼԱՑԻՔ ԿԸ ՎՏԱՐՈՒԻՆ

«Իքթիհատ» կը տեղեկանայ թէ կառավարութիւնը որոշած է վտարել այն իտալացիները որոնց վտարման պէտք կը տեսնէ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՈՒՐՄԻՈՅ ԽՆԴԻՐԸ

Բեթերսպուրգէն կը գրեն «Թան»ի.— Պարսկաստանէն և Պոլսէն հասած վերջին հեռագիրներէն կը հետեւի թէ Ուրմիոյ վէճը, որ ամիս մը առաջ սուր հանդամանք մը ստացած էր, այսօր նուազ վերոդովիչ դարձուածք մը առած է։ Ռուսական դիւանագիտական շրջանակներու մէջ վրատահութեամբ ու լաւատեսութեամբ կ'ըսուի սահմանագլուխի ճշդման յանձնաժողովին աշխատութեանց արդիւնքին։ Ռուսիոյ և Թուրքիոյ միջև Ուրմիոյ լիճին սահմանակից մասերուն նկատմամբ վէճերը կ'սկսին 1858էն երբ, առաջին անգամ ըլլալով, ռուսական կառավարութիւնը ընդդիմացաւ Բ. Դրան պահանջումներուն, որով կ'ուզէր իւրացնել Ատրպատականի նահանգը։ Միայն թէ նոյն պահուն կացութիւնը հեռու էր ըլլալէ ա՛յն ինչ որ է այսօր։ Ռուսիա, որ կը պաշտպանէր պարսկական շահերը, որքան գրեթէ իր շահերը, իր դէմ ունէր Լոնտոնի դահլիճը որ կը պաշտպանէր օսմ. պահանջումները։ 1878ին, Անգլիա և Ռուսիա մրցակցին պայմանագրութիւն մը, որ ընդունուեցաւ Պարսկաստանի և Թուրքիոյ կողմէն, և որ չէզոք կը յայտարարէր վէճի առարկայ եղող մասը, և զայն առժամաբար կը դնէր Պարսկաստանի իրաւասութեան տակ։ Այս «առժամեան» տեւեց երկար ժամանակ, քանի որ 1878ի պայմանագրութենէն ի վեր ոչ մէկ վերջնական համաձայնութիւն կնքուեցաւ, և Թուրքիապարսիկ յանձնաժողովը պիտի վերսկսի իր աշխատութիւնները հինգէ տարի ետքերու։ Այս յանձնաժողովին կազմութիւնը խնդրուած էր անցեալ տարի Փետրուարին օսմ. կառավարութեան կողմէ, որ կը փափագէր մի անգամ ընդ միշտ լուծել վէճը, որ այնքան ժամանակէ ի վեր առկախ կը մնար։ Պարսկական անիշխանութիւնը, մղեց իշխանութիւնները բոլորովին ուրիշ հոգերու, ուշացուց պատգամաւորներու ուղեւորումը մինչև այս վերջին շաբաթները։ Բայց, Թուրքիա, Պարսկաստանի վերջին ամիսներու ընթացքին անցած դարձածին ուշադիր, կարծեց թէ կրնար Ուրմիոյ մէջ իր դրուած դիրքերը ամրացնել։ Եւ ամրացուց զանոնք այն աստիճան որ Ռուսիա, իր կարգին, կարծեց թէ պարտաւոր էր համապատասխան զգուշական միջոցներ ձեռք առնել։ Կը յիշուի թէ Կովկասի զօրաբանակներուն՝ ռուս կառավարութիւնը միացուց Իշպանէն հասած հետեւակներու հրդ զօրաբաժինը, որով կարելի եղաւ իրեն Պարսկաստան ղրկուած զօրքերուն տեղը լեցնել։ Ընդհարում մը վտանգին հանդէպ այնպիսի պատեհ վայրկեանի մը ատեն, որպիսին է ներկայ ժամանակը, Բ. Դուռը վանի վիլայէթին զինուորական ուժերուն հրամանատարը և Ներքին գործոց նախարարութենէ պաշտօնատար մը Ուրմիա ղրկեց, զինուորական ուժերու պետերուն և օսմ. դիւանագիտական ներկայացուցիչներու ռազմասէր ոգին և գաղթային եռանդը հանդարտեցնելու համար։ Այդ օրէն է որ կ'սկսի թուլացում թուանալը։ Ռուսիոյ և Թուրքիոյ յարաբերութիւնները կրնան բարւոքիլ, քանի որ Թուրքիա կ'ընդունի, իբրեւ վերջնական վէճ, յանձնաժողովին տարիք որոշումը, և եթէ հարկ նկատուի՝ ենթարկել զայն Լահէի իրաւարար Ատեանին դատաստանին։ Մեր դիտաւորութիւնները, կ'ըսէր ինձի վերջերս Թուրք անձնաւորութիւն մը, խաղաղասիրական է։ Եթէ պէտք է զօրքերը ետ քաշել, պիտի քաշենք, և պիտի գործադրենք առանց դժուարութեան ինչ որ պիտի որոշուի»։ Ուրեմն այդ կողմերէն առայժմ վախնալու բան մը չկայ։

«ԹԻԹԱՆԻՔ»Ի ՀՈԳԵՒԱՐԲԸ ԻՆՉՊԷՍ ԵՂԱԾ

Գիշերուան ժամը 10·25ին էր որ ընդհարումը տեղի ունեցաւ։ Անթել հեռագրի պաշտօնեան իր կոչը ուղղեց։ Իրեն պատասխանեցին «Բարիզիանա»էն, «Ֆարաթիա»էն և «Օլիմփիք»էն։ Նոյն միջոցին ուղեւորները և նաւաղները դեռ դադարար չունէին սառնակոյտին կողմէ նաւուն վնասը բացուած ճեղքին մեծութեան վրայ։ «Սինսինաթի»ի հրամանատարը կը պատմէ թէ ժամը 11·10ին, մինչ արկածի վայրէն 530 մղոն հեռու կը գտնուէր, «Թիթանիք»ի կոչը կ'իմանայ։ Կ'ուղղուի դէպի աղէտին կողմը, բայց ժամը 11·40ին «Թիթանիք»էն նոր կոչ մը կ'ստանայ.— «Օլիմփիք» կուգայ, ձեր ներկայութիւնը անհրաժեշտ չէ»։ Միեւնոյն պահուն «Թիթանիք» կ'իմացնէ «Օլիմփիք»ին թէ կիները և տղաքները ազատարար նաւակներուն մէջ դրուելու վրայ են։ Երբ ըսենք թէ, էջս գիշերին, անթել հեռագրի պաշտօնեան, Պ. Ֆիլիփս, իր ծնողքներուն կը հեռագրէ թէ «Հոգ չընեն, նաւը յարմարար Հալիֆաքս կը յառաջանայ և գործնականապէս անընկղմելի է»։ Կարելի է եզրակացնել որ, գէթ նոյն վայրկեանին ոչ մէկ իրական մտահոգութիւն կը տիրէր նաւուն վրայ։ «Թիթանիք»ի հրամանատարը թէ՛ խոհեմութեան և թէ վտանգին ուելի ճշգրիտ զգացումէն մղուած, նաւակներու մէջ գնել տուած էր կիները և տղաքները։ Բայց նաւը միշտ անընկղմելի նկատուած էր, ուստի ղեւերները բոլորովին հանդարտ էին։ Աւելորդները բոլորովին հանդարտ էին։ Աւելորդները իրենց կիները և տղաքները նաւակ մացուցին՝ անոնց ապահովիչ խօսքեր շաչալով թէ վտանգ չի կար, թէ «Օլիմփիք» պիտի հասնէր, թէ ընդհանուր օգնութեան փութացող նաւուն մէջ դիրար պիտի գտնէին։ Եթէ անհնազանդներու ցուցակին մէջ կիներու անունները կը գտնուին, հաւանաբար այն կիներն են որոնք մերժեցին սեկիլ նաւէն, ընդհանուր վստահութիւնը բաժնելով։ Անդամ մը որ ազատարար նաւակները ծով իջուցուեցան, անոնք հեռացան ինչպէս կանոնը կը պահանջէ, «Թիթանիք»էն 500 մէթր հեռու։ Ու «Թիթանիք» մնաց առանձին։ Նոյն միջոցին (ժամը 11·30) մեքենաները դեռ կը քանչէին և մինչև կէս գիշեր անթել հեռագիրը կ'զործէր։ Կէս գիշերը 27 անցած «Վիրճինիա»ի անթել հեռագրի պաշտօնեան չփոթ նշաններ ստացաւ, յետոյ յանկարծ դադրեցան նշանները։ Ճիշդ այդ վայրկեանին էր որ մեքենան դադրեցաւ գործելէ և ելեկտրական լոյսերը մարեցան և խաւարը տիրեց նաւուն վրայ։ Ցետոյ ի՞նչ անցաւ զարձա, ոչ ոք գիտէ։ Միայն յայտնի է թէ նաւը ընկղմեցաւ ժամը 2·20ին, ինչ որ նաւուն բացերը տատանող ազատարար նաւակներուն մէջ գտնուողները նշմարեցին, և յստակապէս տեսան այդ հսկայ շոգենաւին՝ «Թիթանիք»ի հսկայ ու հրեշային ուրուականի մը պէս անհետանալը։ Անհաւատալի է որ նաւուն ընկղմած ատեն ծովը նետուելով ազատուողներ գտնուած ըլլան՝ ազատարար զոտիներու, բեկորներու, նստարաններու, աթոռներու կառչելով։ Ասկէ կը հետեւի թէ նաւուն վրայ ուղեւորներու հոգեւարքը աղէմգիրկ եղաւ։

ՈՒԻԼԵԼՄ ՍԹԷՏ ԱԶԱՏՈՒԱԾ

Ուրախութեամբ տեղեկացանք եւրէկ Պոլիս հասած հեռագրէ մը թէ «Թիթանիք»ի աղէտէն ազատուածներուն մէջ կը գտնուի նաեւ հայասէր Ուիլեամ Սթէտ, որուն մասին գրած էինք երկարօրէն։ Ուրեմն, խաղաղութիւնը ո՛չ մեռած և ո՛չ ալ խեղդուած է։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
ԻԹԹԻՀԱՏԻ ՆԱԽՈՐԴ ԼԻՏԸՐ ՍԷՅԻՏ ՊԷՅԻ ՀԵՏ

Սէյիտ պէյ, նախկին և նոր երեսփոխան Իզմիրի, և նախորդ երեսփ. ժողովին մէջ Իթթիհատի կուսակցութեան լիտերը մէկն էր այն երեսփոխաններէն, որոնք ներկայ գտնուեցան նոր Խորհրդարանին բացման։ Ժէն Թիւրք» տեսակցութիւն մը ունեցած է Սէյիտ պէյի հետ խորհրդարանական գործերուն և պատրաստութիւններուն վրայ։

— Ե՞րբ կը կարծէք թէ պիտի կարենաք սկսիլ օրէնսդրական աշխատութեանց։

— Քանի մը օրէն։ Կարծեմ։ Խորհրդարանի բացման ատեն 107 հոգի էինք։ Երբոր օրինական մեծամասնութիւնը գոյանայ, գործի պիտի սկսինք։

— Կը յիշէք անչուշտ այն վիճաբանութիւնները որ տեղի ունեցան այն խնդրի մասին թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ Նոր Երեսփ. ժողովին առաջին նստաշրջանին տեւողութիւնը։ Նիստերը պիտի գումարէ՞ մինչեւ Ապրիլի վերջը, կամ ձեր աշխատութիւնները պիտի շարունակէ՞ք այդ թուականէն անդին։

— Ատիկա խնդիր մըն է որ կ'զբաղեցնէ երկու ֆշխանութիւնները, օրէնդրականը և գործադիրը։ Գիտէք թէ Սահմանադրական օրէնքը վերապահեն իրաւունք կուտայ Երեսփ. ժողով գումարեն նոյն իսկ Սահմանադրութեան նշանակած թուականէն առաջ, բայց նոյն օրէնքը ոչ մէկ տրամադրութիւն կը պարունակէ վերապահեն իրաւունք տուող խորհրդարանական աշխատութիւնները դադրեցնելու մասին։

— Խնդրին լուծո՞ւմը։

— Ըստ իս, այդ լուծումը կը կայանայ Սուլթանին կող՝ Խորհրդարանին արձակուրդ տալու իրաւունքը չնորհելուն մէջ։

— Այն ատեն, կը խորհի՞ք բարեփոխել Սահմանադրութիւնը այս իմաստով։

— Կատարելապէս։

— Նոր իրաւո՞ւնք մը՞ն է այս զոր կ'ուզէք յատկացնել վերապետին։

— Իրաւունք մը՞ն է այս զոր կը վայելեն բոլոր սահմանադրական վերապետները։ Արդէն այս խնդիրը իր բնական լուծումը պիտի գտնէր Սահմանադրութեան 35րդ յօդի բարեփոխութեան քուէարկութեանը մէջ։ Գիտէք թէ այդ յօդուածը, մասնաւոր նախադասութեամբ մը, կը նախատեսէ այն պարագան, որ մեզ կը շահագրգռէ հիմա և Սուլթանին իրաւունք կը չնորհէ դադրեցնել խորհրդարանական աշխատութիւնները, այն պայմանաւ որ դադարի ժամանակը նստաշրջանին կէսէն անդին չանցնի։

— Վերապետը, այս յօդուածին համեմատ մինչև պատերազմի ժամանակ կրնայ գործածել այդ իրաւունքը։

— Պատերազմի մէջ ենք հիմա։

— Այս խնդրէն անկախ կերպով, շահեկան պիտի ըլլար գիտնալ թէ՝ մինչեւ ե՞րբ Երեսփ. ժողովը պիտի շարունակէր իր նիստերը։

— Մայիս ամսոյ վերջը, և նոյն իսկ Յունիսի առաջին երկու շաբաթներուն վերջը։ Արդարև, դատեցէք այն աշխատութիւնները, որոնք իրենց ստիպողական լուծումը կը պահանջեն խորհրդարանին արձակուրդէն առաջ։ Նախ կայ 35րդ յօդուածին բարեփոխութիւնը։ Այս բարեփոխութիւնը տեղի տուաւ լուծուած Երեսփ. ժողովին և կառավարութեան միջև ընդհարումի մը։ Այս երկու իշխանութիւններէն ո՞րը իրաւունք ունէր, նախկին Երեսփ. ժողովը թէ Դաշնիքը, որ առաջարկած էր անոր լուծումը։ Ասիկա խնդիր մը՞ն է զոր պարտի լուծուիլ անյապաղ նոր Երեսփ. ժողովին կողմէ։ Եթէ առաջին նոր Երեսփ. ժողովն է որ իրաւունք ունէր, պէտք է որ ներկայ դանդիքը հրաժարակոնը տայ։ Խնդիր է, ուրեմն, դիտնալ թէ կառավարութիւնը իր հետ ունի՞ երկրին հանրային յարգիքը 35րդ յօդուածին բարեփոխութեան մէջ։ Եթէ այո՝ իշխանութեան վրայ պիտի մնայ հակառակ պարագային՝ պաշտօնէ պիտի քաշուի։ Երկրորդ խնդիրը, որ չի կրնար աւելի երկար ժամանակ սպասել իր լուծման, ներկայ տարեշրջանին պիտանէին քուէարկութիւնն է։ Երրորդ, կան այն օրէնքները, զոր կառավարութիւնը հրատարակած է Խորհրդարանին զումարումէն իսկ առաջ։ Ձեզի կը յիշեմ միայն այս երեք խնդիրները, որոնց ստիպողականութիւնը անժխտելի է։ Արդ, այդ խնդիրներուն վիճաբանութիւնը և քուէարկութիւնը Երեսփ. և Մերակուտական ժողովներու կողմէ, անհրաժեշտ պիտի դարձնեն առնուազն երկու ամիս։ Անհաւասիկ ինչու համար կը կարծեմ թէ Նոր Երեսփ. ժողովը պարտաւոր պիտի ըլլայ նիստ գումարել առնուազն մինչեւ Մայիս ամսոյ վերջը կամ Յունիս ամսոյ առաջին երկու շաբաթները։

— Ի՞նչ ընդունելութիւն կը կարծէք որ նոր Երեսփ. ժողովը պիտի ընէ՞ 35րդ յօդուածի բարեբոխութեան մասին։

— Այդ բարեփոխութիւնը ապահովաբար պիտի ընդունուի Երեսփ. ժողովին եթէ ոչ բոլոր երեսփոխաններուն, գէթ երկու երրորդին կողմէ։

— Եւ ի՞նչ է ձեր կարծիքը մամուլին և հանրային հաւաքումներուն վրայ օրէնքին մէջ ներմուծուած բարեփոխութեանց մասին։

— Միայն նախապէս ուսումնասիրութենէ մը յետոյ կրնամ խօսիլ։

— Խնդիրը, սակայն, այնքան կնճռոտ չէ։ Զոր օրինակ, ի՞նչ կը խորհիք 500 ոսկիի երաշխաւորութեան մասին։

— Այդպիսի երաշխաւորութիւն գոյութիւն ունի ամէն երկրի մէջ։ Ապահովապէս պահանջուած գումարը քիչ մը չափազանց է մեզի համար, բայց չատ լաւ գիտէք թէ ատիկա աւելի միջոց մըն է որ կը ձգտի սահմանափակել թերթերու հրատարակութեան իրաւունքը։ Իմ կարծիքով, այդ միջոցին չնորհիւ չէ որ պիտի ցնցուի այն չարիքը զոր կ'ուզուի դարմանել։ Կ'ուզէ՞ք այս մասին իմ անկեղծ կարծիքս։ Ահաւասիկ։ Մեր պատժական օրէնգիրքը մամուլի վերաբերեալ յանցանքներու մասին չատ պատիմներ կը սահմանէ, նոյն իսկ խիստ անաչառ օրէնքներ ունի զոր քուէարկեցինք նախորդ նստաշրջանին մէջ։ Միայն թէ ամէն ինչ կախում ունի ոչ - դատական եղանակէ, որուն ենթակայ են մամուլի յանցանքները։ Դատաստան, ի բացակայութեան դատապարտութիւն, դատավճիռ, բողոք, վերաքննութիւն, ահաւասիկ շարք մը ձեւակերպութիւններ որոնցմէ պարտի անցնիլ մամուլի դատ մը, որոնք յաճախ երկու տարի կը տեւեն։ Ահա չարիքը, ուրեմն, որոնց համար պէտք է դարման մը խորհիլ։

— Ձեր կարծիքով ի՞նչ բանի մէջ է դարմանը։

— Մամուլի դատերուն մէջ արձակուած վճիռները պարտին անվերաքննելի ըլլալ։ Ասոր համար լաւագոյն եղանակը պիտի ըլլար որդեգրել «Ժիւրիի դրութիւնը», որ կը գործադրուի յառաջագէմ երկիրներու մէջ։

— Ի՞նչ է ձեր կարծիքը ընդհանուր կերպով Երեսփ. ժողովի կազմութեան վրայ։

—Ներկայ Երեսփ. ժողովը անժխտելի կերպով աւելի համաձայն է իր բացատրութեամբը, քան նախկինը։

—Չէ՞ք վախնար, ինչպէս նախկին Երեսփ. ժողովին մէջ, ձեր մեծամասնութիւնը բաժնող տարաձայնք մը։

—Ո՛չ։ Մեր կուսակցութեան բոլոր անդամները հաստատ են իրենց համոզումներուն մէջ։ Ամենքն ալ հաւատարիմ պիտի մնան Միութեան և Յառաջդիմութեան։

— Այն ատեն հրաժարումներ չի պիտի ըլլան։

—Օհ՛, Աստուած իմ։ Եթէ նոյն իսկ հրաժարումներ ըլլան՝ չատ քիչ պիտի ըլլայ անոնց թիւը, տասնէն տասնըհինգ առաւելն, և այն ալ ամէն պարագայի մէջ՝ առաջին նստաշրջանին։ Ցետոյ, զրեթէ պէտք չունինք ընդդիմադիր կուսակցութեան մը, որուն օրինակը տեսանք նախորդ Երեսփ. ժողովին մէջ։ Նախորդ Երեսփ. ժողովը մոռցնել տուաւ Կառավարութեան և Միութեան ու Յառաջդիմութեան դէմ իր կատաղի պայքարովը մինչև իսկ պատերազմը, արտաքին թշնամիին վատ յարձակումը։ Այդ ընդդիմադիր կուսակցութիւնը չէ խորհած թէ կուսակցութեան կուսներէն զեր ի վեր կայ նաեւ հայրենիքը, որ պարտի իշխել բոլոր կուսներուն։ Ձեզ կ'ապահովցնեմ որ եթէ հայրենիքին չանը պահանջէ ամէն բան զոհել՝ նոյն իսկ Միութեան և Յառաջդիմութեան քոմիդէն, չի պիտի վարանինք վայրկեան մը իսկ։

—Վերադառնանք այդ արտաքին թշնամիին քննութեան։ Ի՞նչ կը տեսնէք վախանը այդ այնքան ապուշ որքան երեւական պատերազմին, զոր կը մղէ մեզի դէմ Իտալիա։ Կը հաւատա՞ք հաշտութեան մօտալուտ կնքումին։

—Ձենք կրնար հաւանիլ հաշտութեան, բայց եթէ միակ պայմանաւ մը, որ է պատերազմէն առլի «իրաց վիճակին» վերահաստատումը։ Անհրաժեշտ է, անխուսափելի է որ Իտալիա նաև ետ քաշէ Տրիպոլիսէն իր զօրքերը, ու ճանչնայ մեր իրաւունքն և կատարեալ վերապետութիւնը մեր ափրիկեան սատացուածքներուն վրայ։ Իսկ՝ ինչպէս ամբողջ Եւրոպա, պարտի դիտնալ թէ Նոր Թուրքիա իր հողէն մասնաչափ մը հող չպիտի թողու ուրիշին։ Եթէ հարկ է, մենք ամենքս պիտի մեռնինք՝ պաշտպանելու համար մեր հարենական ժառանգը։ Շատ նահանջներ պատեցայ և ամէն տեղ ժողովուրդին մէջ միւնոյն տրամադրութիւնը գտայ։ Ամբողջ ազգին այդ տրամադրութիւնը այնքան պայծառ է որ ո՛չ մէկ կառավարութիւն չպիտի յանդգնի զայն արհամարհել անպատիժ կերպով, նոյն իսկ եթէ փափաք ունենայ։

—Ի՞նչ պայմաններով Բ. Դուռը կրնայ հաշտութիւն կնքել։

—Իտալիա, իր սեպը ճանչնալով Տրիպոլսէն իր զօրքերը ետ կանչելէն յետոյ, պիտի սկսինք բարեկամաբար բանակցիլ իրեն հետ։ Իրեն պիտի չնորհենք տնտեսական առաւելութիւններ, նոյնիսկ անոր պիտի չնորհենք Տրիպոլսոյ մէջ հանրային չնութեանց մենաչնորհներ։ Ահաւասիկ յարգը այն զոհողութեանց զոր կրնանք հաւանիլ Իտալիոյ տրուելու։ Կրնանք բացարձակ հոչակել ասիկա իբր անվիճելի ճշմարտութիւն մը։

ՌՈՒՍ ԴԵՍՊԱՆԸ
ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԻՆ ՄԷՋ

Ինչպէս մեր երէկուան Վերջին ժամերուն մէջ գրած էինք, Ռուսիոյ Նորընտիր դեսպան Մ. ը Կիրս շաբաթ օր Սուլթանին ներկայացած էր իր յանձնարարագիրը մատուցանելու համար։ Ամփոփ կերպով հաղորդած էինք նաև դեսպանին և Սուլթանին միջև փոխանակուած ճառերը։ Այսօր կուտանք ընդարձակ տեղեկութիւններ։

Մ. ը Կիրս իր Պոլիս ժամանումէն ի վեր թօքաթլեան կը բնակի։ Շաբաթ ժամը երկուքին տաւնները պալատական հիւրասիրեալ Ֆուատ և Շիւքրի պէյերը իրենց համազգեստները հագած, պալատական կառքով մը թօքաթլեան գացին դեսպանը պալատը առաջնորդելու համար։

Դեսպանը և հիւրասիրեալները պահ մը տեսակցելէ յետոյ, դեսպանը և դեսպանատան և հիւպատոսարանի պաշտօնեաներն ու ռուսական պահակախումբի հրամանատարը կառքերով ուղղուեցան դէպի կայսերական պալատ։

Առաջին կառքին մէջ կը գտնուին դեսպանը և հիւրասիրեալ Ֆուատ պէյ, իսկ երկրորդ կառքին մէջ, դեսպանատան դիւանագիտական դասակարգի դիւանագիտական դասակարգի՝ Ֆուատ պէյ, որոնց կը յաջորդէր կառքերու շարք մը, որ յատկացուած էր դեսպանին հետեւորդներուն։ Դեսպանին յատկացուած կառքին առջեւն կ'երթային դեսպանատան դասակարգերը ձիերու վրայ հեծած, իսկ ամոր ետեւէն կ'երթային կայսերական հեծեալ գունդին երկու չավուշներ։ Թափորը այսպէս կազմուած, Թաքսիմի և Այաս փաշայի ճամբով Տօլմա Պաղչէի Պալատը հասաւ որուն դրան առջեւ կայսերական զինուորներէ երկու վաշտ բարեւի կեցած էր, իսկ կայսերական նուագախումբը կը հնչեցնէր ռուսական քայլերգը։ Դեսպանը պալատին պարտէզէն անցնելով ներքին դրան առջեւ հասաւ ուր դիմաւորուեցաւ հիւրասիրեալ պաշտօնեաներու կողմէ, պալատին առաջին յարկին հիւրասրահը առաջնորդուեցաւ ուր իր հետեւորդներով պահ մը հանգստացնելէ յետոյ, արարողապետ Իսմայիլ Ճէնանի պէյի կողմէ Սուլթանին քով առաջնորդուեցաւ։ Սուլթանին մօտ կը գտնուէր արտաքին գործոց նախարար Ասըմ պէյը, իսկ դեսպանին ընկերացած էր դեսպանատան առաջին թարգմանը։ Ասըմ պէյ Սուլթանին ներկայացուց նորընտիր դեսպանը որ իր յանձնարարագիրը մատոյց Նորին Վեհափառութեան և ճառ մը արտասանեց.—

Թարգմանի պաշտօնը կը կատարէր արտաքին գործոց նախարար, Ասըմ պէյը։ Ահաւասիկ դեսպանին ճառը ամբողջութեամբ. —

«Վեհափա՛ռ,

«Ձերդ Վեհափառութեան մօտ իբր Ռուսիոյ Զարին արտասովոր պատուիրակ և մեծ դեսպան անուանուելս յանձնարարագիրը Ձերդ կայսերական Վեհափառութեան յանձնելով, ինքզինքս մեծապէս երջանիկ կը զգամ։ Հպատակութիւնովը հպարտ նուաստս, Ռուսիոյ Զարին կողմէ Ձերդ Վեհափառութեան քով դեսպան անուանուելի միջոցին, իր ամենասկեղծ և մտերմական զգացումներուն Ձեր մօտ թարգման ըլլալս և այս երկու դրացի երկիրներուն իրարու հանդէպ տածած վստահութիւնը ու բարեկամութիւնը հիմ ունենալով անոնց յարատեւութեան ու ամրապնդմանը աշխատիլ հրամայած է։

«Ձեր կայսերական Նորութիւնս և օսմ. կայսերական կառավարութեան օժանդակութեանը շնորհիւ ինծի յանձնուած այս պաշտօնին կիրարկմանը ջանադիր պիտի դանուիմ Վեհափառ Տէ՛ր։»

Սուլթանը այս ճառին պատասխանած է հետեւեալ կերպով.—

Բարձր. դեսպան,

«Ռուսիոյ Վեհափառ կայսեր կողմէ Ձեր իմ մօտ արտասովոր պատուիրակ և մեծ դեսպան անուանումիս կայսերական գիրը Ձեր ձեռքէն ստանալս ինծի զոհունակութիւն կը պատճառէ։ Նորին կայսերական վեհափառութեան իմ անձնական զգացումներուս համապատասխանող հրամաններուն գործադրութեանը համար Ձեզի պաշտօն յանձնած ըլլալը կը ուրախացնէ զիս և այս մասին Նորին կայսերական վեհափառութեան յայտնած բարեկամական և մտերմական զգացումներուն համար մեծապէս շնորհակալ եմ։

«Մտանաւորապէս կը գնահատեմ այս երկու կառավարութիւններուն մէջ տիրող և փոխադարձ վստահութեան վրայ հիմնուած բարեկամական բարուոք յարաբերութիւններու շարունակութիւնը։

«Բարձրապատիւ դեսպան, Ձեր անուանումը զոհունակութեան արժանի է և Ձեր բարձր պաշտօնը այս երկու կառավարութեանց բարուոք յարաբերութիւններուն մասին երաշխիք մըն է ինծի համար։ Այս մասին թէ իմ և թէ կառավարութեանս կողմէ ամէն տեսակ օժանդակութեան պիտի արժանանաք։ Այս մասին կրնաք ապահով ըլլալ։ Ուստի մայրաքաղաքս հասած ըլլալնուդ առթիւ, բարիգալուստ կը մաղթեմ։»

Այս արարողութենէն վերջ, Սուլթանին թարգմանութիւնով դեսպանին հետեւորդները դեսպանին կողմէ Սուլթանին ներկայացուցեցան, ուրկէ վերջ դեսպանը ու իր հետեւորդները Սուլթանէն հրաժեշտ առնելով, և պալատին մէջ պահ մը հանգստանալէ և հիւրասիրուելէ վերջ երեկոյեան ժամը 4ին նոյն թափորով թօքաթլեան մեկնեցան։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
ՔԵՄԱԼԻՔ ՓԱՇԱՅԻ ՀԵՏ

Վերջերս «Տէյլի Քրոնիքլ»ի Պոլսոյ մասնաւոր թղթակիցը տեսակցութիւն մը ունեցած է Նախկին վարչապետ Քեմալիք փաշայի հետ։ Այդ տեսակցութեան միջոցին Քեմալիք փաշա ըսած է թէ «արդարեւ պատերազմը Թուրքերուս համար մե

տեցին, վրան ձգելով միայն չապիկը և տիրավարտիկը։ Աւագուրբաթի իրիկունը, թուրք պէյնոր մը դաշունի հարուածով մը սպաննեց, Իզմիրի Իրթոտոսի եկեղեցին փակին մէջ այդ քաղաքի նախագահ աստանի անդամ Արաբ մը։ Ոճրագործը փախաւ և դեռ ձերբակալուած չէ։ Քսանչորս ժամէ ի վեր ձիւն կուգայ խուշոր խուշոր, ամբողջ Քսովայի նահանգին մէջ։ Մինչեւ ներկայ րոպէին սառնամանիք չկայ, բայց եթէ ըլլայ բոլոր հունձքերը պիտի փճանան և հետեւանքը սով պիտի ըլլայ։

ԾԵՐԱԿՈՅՏԻՆ Ա. ՆԻՍՏԸ

Շաբաթ օր ժամը 1ռուկէսին Մեբակոյտը նիստ գումարեց Ղազի Մուխթար փաշայի նախագահութեամբ։ Կարդացուեցաւ նախկին Երեսփ. Ժողովի նախագահ Ահմէտ Բիզա պէյի ծերակուտական անանուանման վերաբերեալ թուղթերը, այս առթիւ կարդացուեցաւ նաեւ Սուլթանին Իրատէն։ Ահմէտ Բիզա պէյ, ըստ ընկալեալ սովորութեան։ իր պաշտօնական երդումը ըրաւ։ Ուրիշ վերջ Ելմտական նախարարը ուզեց հասկնալ Երեսփոխանական Ժողովին վերաբացումէն վերջ առժամեայ պիւտճէին մասին կառավարութեան բռնելիք ընթացքին նկատմամբ Մերակոյտին կարծիքը, քանի որ, ըսաւ, հաշուակալութեան դիւանը նկատողութեան առնելով Երեսփ. և Մերակուտական Ժողովներու վերաբացումը։ այսօրուընէ սկսեալ մերժած է դպչիլ ծախքերու յատկացեալ դրամին, հետեւեալար կառավարութեան դիրքը այս մասին դժուարացած է։

Նախագահը Ելեւմտական նախարարին դիտել տուած խնդրին մասին ուզեց կարծիքը առնել բոլոր ծերակուտականներուն, որոնք թեր ու դէմ կարծիքներ փոխանակեցին, և որոշում մը տալու կամ չտալու մասին վիճաբանելէ վերջ, որոշուեցաւ երկուշաբթի օրուան (այսօր) նիստին թողուլ այս մասին տրուելիք վերջնական որոշումը։ Յետոյ Պատերազմական նախարարը պահանջեց որ առանց փոփոխութեան անմիջական կերպով ընդունուի զինուորական ծառայութեան համար պատրաստուած նոր օրինագիծը որուն այնքան պէտք ունի երկիրը։

Ցանձնախումբ մը կազմուեցաւ անմիջապէս, փութով ուսումնասիրելու համար յիշեալ օրինագիծը։

Մերակոյտը որոշեց շաբաթը երկու նիստ գումարել՝ երկուշաբթի և շաբաթ օրերը։

Մերակոյտին քարտուղար նշանակուեցան Թէլքօֆ և Ֆայիք պէյերը, և «քէսթէօր» նշանակուեցան Մէհմէտ Ալի փաշա, Եռամ էֆէնտի, Հալիմ փաշա և Պեսարիա էֆէնտի։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՀԻԱՆԴԱՆՈՅԻ ՀԱՄԵՐԳԸ

Բրթի-Շանի ձմեռնային թատրոնին մէջ երէկ մեծ ոգեւորութեամբ տեղի ունեցաւ Հիւանդանոցի համերգը զեկավարութեամբ կոմիտաս վարդապետի։ Մինչև վերնայարկը լեցուած ժողովրդային ընտիր բազմութիւն մը երկուքուկէս ժամ անընդհատ օրօրուեցաւ անդրաշխարհային տանջումներու մէջ։ Ինչ որ յատկանիշ է եզական արուեստագէտին զեկավարումներուն, համաչափութիւնը կ'ընթանար ներդաշնակ, փողփղուն, և օրորուն, շարժումի մը հետ բերելով գոռացող թշն մը, կամ նուաղուն հեւք մը։ Ինչպէս միշտ, այս անգամ եւս նախընտրութիւն տրուած էր Բնաչխարհի հոգին արտայայտող երգերու, որոնց մէջէն ցեղին սիրտը միացած արուեստի բարձրագոյն ճկունութեանց կը զինուցներ ունկնդիրները, որոնք ինքզինքնուն եւած կը տարուէին անփափկանկատութիւնը ունենալ արդէն իսկ յոգնած երկչախումբը նորէն յոգնեցնելու իրենց անվերջ կրկնուսի բաղձանքներով։ Ինչ որ սակայն ժողովրդային բանիմաց դասուն մէջ պզտիկ դիտողութեան մը առարկայ կը դառնայ. այն ալ տխրութեան յաւէտ չեչտուած արտայայտութիւնն է որ կը բերեն իրենց հետ այդ երգերը։ Ընդհանուր փափաք մը կ'ընձիւղի սակաւ որ քիչ մըն ալ այս տառապած ազգին ներկայացուին իր զուարթ կողմերը պատկերացնող դրուագներ։ Այս անհրաժեշտութիւնը զգալի եղած էր թերեւս նոյն ինքն յայտագիրը պատրաստողներուն որոնք հանդէսը կը վերջացնէին զուարթ բերան փոխով մը, ինչպէս էր «Ո՛հ, ինչ քաղցր բան, ըլլալ կմնաքան» երգը որ ամենագեղեցիկ տպաւորութեամբ մը ունկնդիրները հալիւ ուզեց բամնել թատրոնէն։

Արուեստական զարտուղի հմայք մը պարունակող իւրաքանչիւր երգ կը կրկնուէր արժանացաւ։ Այսպէս, կրկնուեցան «Զար Զընգը», «Հով, հով լինին», «Շորրա»ն։ Խանդավառ արտայայտութեան մէջ Կոմիտաս վրդ. երեք անգամ կրկնուեցան ծափերու և կեցցէներու արժանացաւ։ Հանդէսին հասոյթը կը հաշուուի մօտ 900 ոսկի մինչ որ հրապարակի ներկայ անձուկ վիճակին համար խիստ գոհացուցիչ արդիւնք մըն է և փայլուն ապացոյց մը՝ յն փոյթեռանդ աշխատութեան և անձնուիրութեան որով առզորուած թէ՛ Ազգ. Հիւանդանոցի ժրաջան Հոգաբարձութիւնը և թէ՛ կարգ. մասնախումբը իրենց բոլոր ջանքերը ի սպաս դրած էին կարելի յաջողութիւնը ձեռք բերելու համար ի նպաստ այն հաստատութեան որ «Ազգային Հիւանդանոց» անունով գուրգուրանքի առարկան է բովանդակ Թրքահայ ժողովուրդին։

Օրուան քաղաքական կացութեան պատճառաւ Ն. Գայս. Բարձր. Իշխան Սալահէտտին էֆէնտի որ ինչպէս գրած էինք կը հովանաւորէր այս հանդէսը, չէր կրնացած պատուել զայն իր ներկայութեամբ։ Կարգ. Մասնաւորը երէկ այն պահուն երբ երգչախումբը կայսերական քայլերգը կ'երգէր, իր բարեհաճ հովանաւորութեան համար շնորհակալութեան հեռագիր մը ղրկելու գեղեցիկ մտածումը ունեցաւ։

*** Երէկի համերգին ներկայ գտնուեցաւ նաև ֆրանսացի հանրածանօթ ընկերվարական Պ. Լակառտէլ։

*** Համերգէն յետոյ երգչախումբը լուսանկարուեցաւ Բրթի Շանի չմշկարանին մէջ։

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

Սանասարեան վարժարանի խնդիրը հեռզեհեաէ սուր հանգամանք մը կ'առնէ և տագնապալի չրջանի մը մէջ կը մտնէ։ Ըստ սովորութեան Սանասարեանի ծախքերը, Պոլսոյ մէջ խնամակալութեան կողմէ կը վճարուէին ամէն անգամ որ կարիքն չէքերը Պոլիս հասնէին։ Վերջերս խնամակալութիւնը իր վրէժը լուծելու համար Պոլիս ղրկուած չէքը չէր վճարած։ Երէկ կարիքն Պատրարքարան հասաւ հեռագիր մը որով խստօրէն կը բողոքուէր խնամակալութեան այս քահան վարմունքին դէմ։ Տեսնենք ինչպէս պիտի վերջանայ այս խնդիրը։ Նորընտիր Պատր. Փոխանորդը երէկ առտու այս հեռագիրը Ս. Պատրիարք Հօր ներկայացուց։

ԴԱՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԹԷՐՁԵԱՆԻ ՁԵՌՆԱՄՈՒՆՆԵՐԸ

Ակէ առաջ Թէրզեանի ձեռնադրած «եպիսկոպոս»ներէն մէկը Նազլբեան եպս. Տրապիզոն դացած էր իբրեւ առաջնորդ նոյն վիճակին։ Տեղւոյն ժողովուրդը կուսակալին դիմելով բողոքած է այդ եպիսկոպոսին դէմ յայտարարելով թէ՝ չի կրնար ընդունիլ այդ եկեղեցականը, որ ըմբոստացած է թէ՛ կառավարութեան և թէ՛ ազգին առջև և խնդրած է որ ոչ է գերզրոոթեան առաջը առնելու համար վերադարձուի իր տեղը։ Կուսակալը խնդիրը կը տեղեկագրէ Բ. Դուռ և հրահանգ կը խնդրէ։ Այս անգամ Տրապիզոնէն հայ-կաթոլիկ Ազգ. ժողովին կը տեղեկագրեն թէ՝ Դատական նախարարութիւնը պատասխանելով, կուսակալին գրած է թէ՝ յիշեալ Նազլբեանի, եպիսկոպոսութիւնը ճանչնած չէ ո՛չ ազգ. ժողովէն և ոչ ալ կառավարութենէն և այդ մասին պէրաթ ալ տրուած չէ. հետեւաբար դատական նախարարութիւնը կ'ըսէ թէ՝ ան չի կրնար ոչ «իտարէ մէճլիսի»ներուն ներկայ գտնուիլ, ոչ հայ կաթոլիկ կալուածական և այլ խնդիրներու միջամտել և միայն իբրև պարզ քահանայ կրնայ մնալ, եթէ ժողովուրդը ուզէ։

ԵՌԱԶԱՑՆԻՆ ԴԷՄ

Երէկ առտու Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին մեծ դրան վրայ ձեռագիր թուղթի մը փակցուած էր, որով անստորագիր այդ թուղթովը, կ'սպառնային խանգարել եկեղեցական արարողութիւնները՝ եթէ եռաձայն պատարագ տեղի ունենար։ Այդ թուղթին անմիջապէս պատուեցին և յանձնեցին Թաղ. Խորհրդոյ։ Անծանօթները իրենց սպառնալիքը ի գործ չի դրին և եռաձայնը տեղի ունեցաւ խաղաղութեամբ։ Կ'ըսուի թէ դպրաց դասու նախկին անդամներն են այդ թուղթիկին հեղինակները։

ՆԱԽԿԻՆ ՊԱՏՐ. ՓՈԽԱՆՈՐԴԸ ԲԵՐԱՅԻ ՄԷՋ

Նախկին Պատր. Փոխանորդ Ղեւոնդ Ծ. վարդ. Դուրեան երէկ Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին մէջ հանդիսաւորապէս պատարագեց։ Պատարագի արարողութիւնը տեղի ունեցաւ Եկմալեան եռաձայնով, առաջնորդութեամբ Զիլինկիրեան Լեւոն էֆ.ի։ Մեծ բազմութիւն մը լեցուած էր։ Դպրաց Դասը բաւական յաջողութեամբ երգեց եռաձայն պատարագը։ Տ. Ղեւոնդ Ծ. Վ. Դուրեան օրուան տօնին առթիւ, խիստ գեղեցիկ քարոզ մը խօսեցաւ և այս առթիւ ըսաւ թէ ինք նախապէս հրաւէր ընդունած և խօսք տուած ըլլալուն համար էր որ կը պատարագէր, եթէ ոչ սիրտ չուներ պատարագելու, քանի որ «պաշտօնանկ» ըրած էին զինքը։ Դուրեան Հայր Սուրբ յետոյ այս առթիւ ըսաւ թէ Պատրիարքարանի կողմէ եղած հրահանգին համաձայն, առաջին անգամ ըլլալով պիտի յիշատակէ Ամենայն Հայոց Վեհ. Հայրապետին անունը։ Պատարագի արարողութենէն յետոյ Ղեւոնդ վարդապետ առաջնորդուեցաւ Թաղ. Խորհրդարան, ուր պատուասիրուեցաւ։

*** Բազմաթիւ ազգային երեսփոխաններ որոշած են հարցապնդումի խնդիր յարուցանել յառաջիկայ Ազգ. ժողովին մէջ, հասկնալու համար թէ ինչո՞ւ Պատր. Փոխանորդը հրաժարեցուցուած է այսպէս յանկարծակի կերպով, երբ դեռ անկէ օր մը առաջ Ս. Պատրիարքը իր քով կը կանչէ եւ կնիքը կը յանձնէ Փոխանորդին։

*** Պատրիարքին կողմէ Ղեւոնդ Վրդ.ի դրկուած հրաժարեցուցման նամակին ձեռագիրը, Վարչութեան անդամներէն մէկուն ձեռագիրն է։ Կ'ըսուի նաեւ թէ Փոխանորդը Պատրիարքին կողմէ չէ որ հրաժարեցուցուած է, այլ Վարչութեան երեք անդամներուն և մէկ եկեղեցականի մը — դարձեալ Խան ժողովի անդամ — կողմէ, որոնք պարզապէս բռնի կերպով Պատրիարքին ստորագրել տուած են։ Այդ եկեղեցականին համար կ'ըսուի թէ Գրիգորիս Վարդ. Պալաքեանն է։ Վարչութեան երեք անդամներն ալ անոնք են որ Զորեքշաբթի օր Պատրիարքին տունը գացած են։ Այդ երեք անդամներն են՝ Ասլանեան, Ոսկան, Խորասանճեան և Գրիգոր Ֆէրհատ։

*** Նախկին Փոխանորդը հրաժարեցնողները նկատի ունենալով որ եթէ այս Ուրբաթ օր Ազգ. ժողով գումարուէր, կրնար խնդիր ելլել և չուրը իյնալ խաղը։ Ազգ. ժողովին ատենապետը կը կանչեն Պատրիարքին տունը, ուրկէ Պատրիարքարան հրահանգ կ'երթայ որ հրաւիրագիրները չի ցրուեն, հակառակ անոր որ մէկ մասը արդէն ցրուուած էր։

*** Երէկ ստոյգ աղբիւրէ լսեցինք որ Երուանդ Վարդ. Փէրտահճեան որոշած է փոխանորդութենէ հրաժարիլ, նկատելով որ էնթրիկներով հրաժարեցուցուած փոխանորդի մը տեղը նստելը այնքան ալ պատուաբեր բան չէ, արժանապատուութիւն ունեցող ոևէ եկեղեցականի համար։

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿ ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻ ԵՐԷԿԻ ՆԻՍՏԸ

ՆՈՐ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Հայ—կաթոլիկ Ազգ. Երեսփ. Ժողովը երէկ իրիկուն նիստ գումարեց Պատրիարքարանին մէջ։ Ատենապետ Երամ էֆ. Երամեան իր հիւանդութիւնը ծանուցած էր, հետեւաբար ժողովին կ'ատենապետէր Յովհաննէս էֆ. Դարտաչեան։

Բանըմէկ երեսփոխաններու կողմէ հանրագրութիւն մը ներկայացուած էր Դիւանին։ Այդ գրով երեսփոխանները կը հարցնէին թէ ինչ ըրած է Վարչութիւնը, ինչ գործեր տեսած է, ազգային գործերը ինչ վրճակի մէջ են. մասնաւորաբար Պուլրուլթուին ընթերցումէն յետոյ ինչ անցած զարձած է Վարչութեան դռնփակ նիստին մէջ, որուն մասնամասնութիւնը թերթերն ալ չի հրատարակեցին։

Այս մասին վիճաբանութեան սկսելէ առաջ ատենապետը յայտարարեց թէ Վարչութիւնը իր հրաժարականը ներկայացուցած է։ Կարդացուեցաւ այդ հրաժարականը, որուն համաձայն Վարչութիւնը կ'ըսէր թէ այլեւս չի կրնար պաշտօնավարել երբ մասնաւոր իր պաշտօնավարութեան պայմանագրին ալ լրացած էր։ Վարչութիւնը այս առթիւ առանց բացայայտելու, կ'ըսէր թէ իր որոշումները չէին զոհացուցած։

Կարդացուեցաւ Անանեան էֆ.ի հրաժարականը երեսփոխանութենէ, բայց մերժուեցաւ։

Պէշիտեան էֆ. հարցուց թէ՝ վարչութիւնը ինչ ըրաւ Թէրզեանի կողմէ կախակոյտած և անպայտոն երեք եկեղեցականներուն, քանի որ ըսաւ անոնք ապրելու միջոց չունին։

Նկատելով որ ենթականերէն այս առթիւ ոևէ դիմում չէ եղած, անհետեւանք ձգուեցաւ Պէշիտեան էֆ.ի առաջարկը։

Ժողովը անցաւ վարչութեան հրաժարականի խնդրին։ Երեսփոխաններէ ոմանք առաջարկեցին որ առաջի յետաձգուի նոր ընտրութիւնը։

Մարտիկեան էֆ. ըսաւ թէ՝ անկարելի է յետաձգել։

Ինճիճեան էֆ. ուզեց հասկնալ թէ՝ ինչ են վարչութեան հրաժարականին պատճառները և ինչ են իր դէմ եղած դժուարութիւնները։

Գր. էֆ. Ոսկեան իբրև վարչութեան անդամ պատասխանեց թէ՝ իր որոշումները ընաւ չեն զործադրուեր յետոյ չատ մը անդամներ նիստերուն ներկայ չեն զրանուեր և պնդեց նոր ընտրութեան վրայ։

Յետոյ ժողովը մեծամասնութեամբ որոշեց վերջ տալ վիճաբանութեան և անմիջապէս անցնիլ նոր վարչական ժողովի ընտրութեան։

Ազգային ժողովոյ ատենապետ Երամ էֆ. կը խնդրէր որ, նկատի առնեն իր հիւանդ և յոգնած վիճակը և վարչութեան անդամ չընտրեն։

Գր. էֆ. Ոսկեան յայտարարեց թէ՝ ինք ժամէն գիտէ որ երամ էֆ. ոչ գործէ և ոչ ալ աշխատութենէ կը փախչի, այլ միայն յոգնած ըլլալուն համար չուզեր վարչութեան մէջ գործօն դեր ունենալ։ Տասը վայրկեան դադար տրուեցաւ, ուրկէ վերջ տեղի ունեցաւ նոր վարչութեան ընտրութիւնը և գաղտնի քուէարկութեան արդիւնքը եղաւ հետեւեալը։ Տիարք՝ Յովհաննէս Դարտաչեան, Արամ Կէօչէօղլու, Արմենակ Սաղզ Գրիգոր Ոսկեան, Պողոս Շեբրպէթճեան, Անտոն Հաճի Պիեր, Մանուկ Մարտիկեան, Զարեհ Շիշմանեան, Յ. Կիւմիւշեան, և Յովհ. Թալայեան էֆ.ները։

Ժողովը որոշեց ընտրութեան այս արդիւնքը յատուկ մագաթայով մը ներկայացնել Բ. Դուռ հաստատել տալու համար։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՍՕՖԻԱՅԻ ՄԷՋ

ՅՈՒԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆՀԵՏԱՑԱԾ

ՍՕՖԻԱ, 20 Ապրիլ. — Տարտանէլի ռմբակոծման հետեւանքով առաջ եկած տպաւորութիւնը կատարելապէս անհետացաւ, երբ իմացուեցաւ թէ խնդիրը կը կայանար պարզ ցոյցի մը մէջ և թէ իտալական նաւատորմը արդէն մեկնած է Տարտանէլէն։ Մակեդոնական շրջանակներուն մէջ, ուր կ'սպասուէր Իտալացիներուն Տարտանէլէն անցնելուն, այժմ կը տիրէ պատրանք մը։ Քաղաքական շրջանակներու մէջ տիրող կարծիքը, հիմա, այն է թէ Տարտանէլի արտաքին բերդերուն ռմբակոծումը ոչ պատերազմի և ոչ ալ Պալքանեան կացութեանց մէջ ոևէ փոփոխութիւն չպիտի պատճառէ։

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆԸ

ՌՈՒՍԻԱՑԻՆ ԿԱԽՈՒՄ ՈՒՆԻ

ԳԵՐԼԻՆ, 20 Ապրիլ. — «Լոքալ Անձայկըր» լաւատեղեակ աղբիւրէ կը տեղեկանայ թէ Տարտանէլի ռմբակոծումը այլեւս չպիտի կրկնուի։ «Գերլինէր Թակէպլաթ» կը գրէ.— «Իտալական ֆանֆարները կը յիշեն, Բրէվէզայի և Ցոնիական ծովու գործողութիւնը»։ «Ֆոսիչէ Զայթունկ» ստանոզ կը թուի։ Եւրոպայի խաղաղութիւնը, կ'ըսէ, Ռուսիոյ որոշումներէն կախում ունի։

"ՁԱՐԸ ՄԵՂԱՍԱԿԻՑ "ԻՏԱԼԻՈՅ ԱՍՊԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ"

ԲԱՐԻԶ, 20 Ապրիլ. — «Մաթէն» կը նկատէ Տարտանէլի ցոյցը իբր «դիւանագիտական թնդանօթաձգութիւն» մը։ «Իմանիթէ» կ'ըսէ թէ Իտալիոյ բրածը աւազակութիւն մըն է մեղսակցութեամբ Զարին»։ Մ. Ժօաէս կը հարցնէ թէ Ռուսիոյ կատարած խաղը ինչ է։ Կ'ըսէ թէ իր միջամտութիւնը չարաղէտ պիտի ըլլայ։ Ֆրանսա կը վնասէ Անգլիոյ և Ռուսիոյ հակառակ չահերուն միջեւ գտնուած ըլլալով։

ՁԵՋՈՒ ՏԷՐՈՒԹԵԱՆՑ ՎՆԱՍՆԵՐԸ

ԼՈՆՏՈՆ, 20 Ապրիլ. — «Թայմզ» խօսելով այն վնասներուն վրայ զոր այս պատերազմը կը պատճառէ չէզոքներուն, կ'ըսէ թէ, բնաւ չյիշուիր պարագայ մը ուր պատերազմի մը մէջ չէզոքներու վնասները զլած անցած ըլլան պատերազմիկ կողմերու վնասները, որքան այս պատերազմին մէջ։ Այս թերթը կ'ըսէ թէ նոյն իսկ իտալասէր չրջանակները սկսած են անհամբերութեան նշաններ ցոյց տալ։

ԻՏԱԼԻԱ՝ ԱՆԳԼԻՈՅ ՀԱՆԴԷՊ

ՎԵՆՆԱ, 20 Ապրիլ. — «Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ» կը հաստատէ թէ ամէն կողմ Իտալիոյ գործողութիւնը ընդհանուր դժգոհութիւն առաջ կը բերէ։ Իտալական կառավարութիւնը հիմա Անգլիոյ դէմ ինչպէս բռնելիք դիրքին պիտի նայի։ «Ինչիսբասթ» կ'ըսէ թէ՝ ստոյգ չէ թէ պատերազմը և թնդանօթի հետ խաղալ այս մեթոտը վերջ պիտի տալ պատերազմին։ «Զայթ» կ'ըսէ թէ պէտք է յուսալ որ Իտալական նաւատորմը եգէական ծովու մէջ նոր խռովութիւններ չպիտի հանէ Արշիպելագոսի մէջ։

ԱՍՐԻԱԿԱՆ ԵՒ ՑՈՆԻԱԿԱՆ ԾՈՎԵՐԸ

ՀՌՈՄ, 20 Ապրիլ. — Պաշտօնական ծանուցագիր մը կը յայտարարէ թէ Իտալիա երբեք չպիտի սեղմէ իր գործողութիւնները։ Միայն չպիտի յարձակի Ադրիական և Ցոնիական ծովու մէջ, ուր Իտալական շահեր ունի։

ՌՈՒՍԻԱ

ԴԱՂՏՆԱԲԱՐ ԿՕԺԱՆԴԱԿԷ՝ ԻՏԱԼԻՈՅ

ԲԵԴԵՐՍՊՈՒՐԿ, 20 Ապրիլ. — «Բէյ.» կ'ըսէ թէ սէրութեանց դիմումին և ռմբակոծման զուգադիպումը թոյլ կուտայ ենթադրել թէ Ռուսիա դաղտնաբար կ'օժանդակէ Իտալիոյ։ Մ. Սազոնօֆ պէտք է այս մասին բացատրութիւններ տայ։ Ռուսիա նոյնիսկ իրաւունք ունի պահանջելու որ իր անունը չխառնուի վնասդատուոր և անմտած արկածախնդրութեան մը։

ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԻԱԿ ՆՊԱՏԱԿ

ՊԵՐԼԻՆ, 20 ԱՊՐԻԼ. — «Գերլինէր Նոյէ Նախրիխթէն» «Տէյոյչ Թակէս Զայթունկ» «Կազէթ տը լա Բրոնա», «Բոսթ» և «Կազէթ տը Ֆրանքֆորտ» այն կարծիքէն են թէ Իտալիոյ միակ նպատակն է միջազգային կնճռոտութիւն յառաջ բերել։

ՍԱՄՈՍԻ ՌՄԲԱԿՈԾՈՒՄԸ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ

ԲԱՐԻԶ, 21 ԱՊՐԻԼ. — «Թան» կը խորհի թէ Իտալիա երկու կարծիք հարուցանել կ'ուզէր։ Թուրքերու կարծիքը և եւրոպացիներու կարծիքը։ Թուրքերը կը պահեն իրենց արեւելեալ հանդարտութիւնը։ Եւրոպացիք միմիայն Տարտանէլի փակումովը մտահոգուած են։ Այս թերթը կը կասկածի այն զգայացուց լուրին մասին թէ ցոյցը հետեւանքն է Իտալեւուս համաձայնութեան։

«Թան» կը տեղեկանայ Հռովմէն թէ նաւատորմը երկու նաւաբեկի բաժնուած է, մէկը հզօր և արագ, որ կը գտնուի եգէականի մէջ, Իտատոսի մօտ։ Սամոսի ռմբակոծումը մեծ խանդավառութիւն առաջ բերած է Իտալիոյ մէջ։ 70 մարտանաւ կայ հիմայ եգէական ծովու մէջ։ Իտալական չրջանակները չեն կարծեր թէ Ռուսիա ցոյց մը պիտի ընէ։

ՀԵՐՔՈՒՄ ԻՏԱԼԵՒՌՈՒՍ ՀԱՄԱՁԱՅՆ.

ԲԱՐԻԶ, 21 Ապրիլ. — Ռուս Արտաքին գործոց նախարար Մ. Սազոնօֆ հերքած է Իտալեւուս համաձայնութեան մը լուրը և յայտարարած է թէ նկատի առնելով Ռուսիոյ չէզոքութիւնը, Բեղերսպուրկի դաշինքը չպիտի բողոքէ Իտալական գործողութեանց դէմ, այլ պիտի բողոքէ Տարտանէլի փակման դէմ եթէ այս միջոցը ձեռք առնուած է անորոշ ժամանակի մը համար։

ՌՈՒՍ ԹԵՐԹԻ ՄԸ ԿԱՐԾԻՔԸ

ԲԵԴԵՐՍՊՈՒՐԿԻ, 20 Ապրիլ. — «Նովոյէ Վրէմիա» կը գրէ թէ Թուրքիա պարտաւորուած պիտի ըլլայ իսկոյն հաստատութիւն կնքելու որովհետև իր անտեսական կեանքին վրայ պիտի ազդէ այս ռմբակոծութիւնը։

"ԹԱՆ"Ի ԽՄԲԱԳՐԱՆԸ

ԲԱՐԻԶ, 21 Ապրիլ. — «Թան» խմբագրականով մը կ'ըսէ թէ՝ պատերազմի վիճակը նկատի առնելով Իտալացիք նուազ պարտաւորեալ է Տարտանելի վրայ յարձակելով քան Թուրքերը՝ որոնք գոցեցին նեղուցները։ Ամէն պատերազմ վնասակար է չէզոքներու համար։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ ՉԿԱՑ

Նախարարաց Խորհուրդը գումարուեցաւ։ Սայիտ փաշայի նախագահութեամբ և հաշտութեան մասին օսմ. կառավարութեան կարծիքը հասկնալու բաղձացող դեսպաններու առաջարկը նկատողութեան առնելով՝ երկարօրէն խորհրդակցեցաւ այս մասին։ Խորհուրդը պաշտօն յանձնեց արտաքին գործոց նախարար Ասըմ պէյի հաղորդել իր որոշումը դեսպաններուն։ Մեր քաղած մասնաւոր տեղեկութիւններուն վրայ յենլով, ի վիճակի ենք յայտարարելու թէ Նախարարաց Խորհուրդին որոշումը եղած է հետեւեալը.—

Նկատելով որ Իտալիա մինչեւ ցարդ տիրող պատերազմին մէջ ոևէ դրական յաջողութիւն չէ կրցած ձեռք բերել և միւս կողմէ կը պնդէ Տրիպոլիսի իրեն կցման մասին, օսմ. կառավարութիւնը այս մասին իբր պատասխան կը մատնանշէ, տակաւին քանի մը օր առաջ, օսմ. երես. ժողովի առջև կարդացուած գահաճառը որուն պարունակութիւնը խիստ բացորոշ է։ այսինքն թէ՝ Տրիպոլսոյ վրայ օսմ. գերիշխանական իրաւունքներուն յարատեւութիւնն ու անայլայլ մնալը մեկին և որոշ պայման է։ Այս կէտին վրայ դնելով միայն օսմ. կառավարութիւնը կրնայ հաշտութիւն կնքել, սրուն փափաքող է։ Մանաւանդ սա միջոցիս երբ անիկա կը զբաղի իր յառաջդիմութեանը համար։ Հետեւաբար Նախարարաց Խորհուրդը շնորհակալութիւն կը յայտնէ, ի սէր խաղաղութեան ժամ առաջ հաշտութիւն գոյացնելու համար Եւրոպայի ի գործ դրած ջանքերուն համար։ Նախարարաց Խորհուրդը որոշած է նաև թուել, Իտալիոյ կողմէ վերջերս կիրարկուած կարգ մը անտեղի և տգեղ արարքները զայն ներկայացնել խաղաղութեան փափաքող եւրոպական դեսպաններուն։ Նախարարաց Խորհուրդը խորհրդակցած է նաև Իտալացիներու վտարման գործի մասին, և սակայն մեկին որոշում մը տրուած չէ։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ ՁԷՇՄԷԻ ՄԷՋ

Ինչպէս արդէն գրած էինք, իտալական նաւատորմը խորտակած է Զէշմէի անթել հեռագրի կայանը։ Իտալական նաւատորմին նպատակը ըլլալով նաև՝ նաւահանգստին մէջ գտնուող օսմ. քանի մը անչան պատերազմական նաւերու գտնուիլը իբր պաշտպանեալ և ամրացեալ նկատել Զէշմէն, և այս կերպով զայն ռմբակոծելու իրաւունք ունենալը Զէշմէի նաւահանգստինախագահը իր դէպ ամէն տեսակ հաւանականութեան, նաւահանգստին մէջ ընկղմել տուած է վերոյիշեալ օսմ. պատերազմական նաւերը։

ՈՒՐ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԻՆԸ

Պատկանեալ պաշտօնէութեան հաստատ լուրի մը համաձայն, իտալական նաւատորմը դէպի Միջերկրականի կողմերը մեկնած է։

*** Երէկ իրիկուն, մեր քաղած մասնաւոր տեղեկութիւններէն դատելով, կրնանք ըսել թէ թշնամի նաւատորմիղէն թորփիլահածներու և յածաւորակներու խումբ մը փոխն ի փոխ Մաքրզի կղզիին շուրջը կը դառնան և կ'աշխատին կտրել Մաքրզի և Զէշմէի մէջ երկարող Հեռագրական ծովային պարանը։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ ՊՕՂՋԱ ԿՂԶԻԻՆ ՇՈՒՐՋԸ

Իտալ. նաւատորմը Պողճա կղզիին կողմերը կը շրջի։ Մէջի հասած տեղեկութեան մը նայելով, նաւատորմը խուզարկած է այս կղզիին առջեւը գտնուող քանի մը չլիփները (զինուորական պահականաւ) ուրանցմէ մին գրաւելով մեկնած է։

ԻՏԱԼԱՑԻ ԴԻՒԱՆԱԳԷՏԻ ՄԸ ԿԱՐԾԻՔԸ

Իտալացի նշանաւոր դիւանագէտներէն մին «Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ»ի թղթակիցներէն միոյն հետ տեսակցութեան մը պահուն ըսած է թէ իտալական նաւատորմիղը բացարձակ հրաման ստացած է ամէն պարագայի մէջ Տարտանէլէն անցնիլ։ Իտալիա տեղեակ է թէ այս փորձը քանի մը զրահաւորներու կորուստ պիտի պատճառէ և սակայն իտալական նաւատորմիղին Պոլսոյ առջեւ գտնուիլը անհրաժեշտ է։ Ցեսնելու համար այս գործը 40 հազար կամաւորներ պատրաստ են իրենց անձը զոհելու։ Բնականաբար, այս առթիւ քանի մը զրահաւորներ կորսնցնելը նշանակութիւն չկրնար ունենալ։ («Թատիտրոմոս»էն)

ԲԵԴԵՐՍՊՈՒՐԿԻ ՕՍՄ. ԴԵՍՊԱՆ ԹՈՒՐԻՒՆ ՀԷՔՇ

ՌՈՒՄԻՈՅ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾՈՅ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՄՕՏ

Բեթերսպուրկի օսմ. դեսպանը երկար տեսակցութիւն մը ունեցած է Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարին հետ օրուայ կացութեան վրայ։ Մ. Սազոնօֆ հաւաստած է դեսպանին թէ ռուս կառավարութիւնը երբեք իր չէզոքութենէն ետ չպիտի կենայ և թէ բարեկամական ընթացք մը ունի հանդէպ օսմ. կառավարութեան։

ՍԵՒ ԾՈՎՈՒ ՌՈՒՍ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ

Սեւ ծովու ռուս նաւատորմին շարժման մէջ դրուած ըլլալուն լուրը կը հերքուի։

ԱՆԳԼԻՈՅ ԴԵՍՊԱՆԻՆ ԴԻՄՈՒՄԸ Բ. ԴՐԱՆ ՄՕՏ

Տարտանէլի նեղուցին փակման առիթով։ Միջերկրականի ճամբով Եւրոպա զրկուելիք թղթատարական նաւերու մեկնումին համար դիւրութիւններ ընծայելու մասին Անգլիոյ դեսպանը Բ. Դրան օժանդակութիւնը խնդրած է։ Բ. Դուռը դեռ ոևէ որոշում տուած չէ այս առթիւ։

ԻՏԱԼԱՑԻՔ ՅԱՄԱՔ ՉԵՆ ԵԼԱԾ

Լիմասէն կը հեռագրուի թէ՝ իտալ. նաւատորմը չէ յաջողած ցամաք զօրք հանելով։

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐԸ ԿԸ ՄԵԿՆԻՆ

Ռումանական շոգենաւային ընկերութեան «Ռումանիա» շոգենաւը հրաման ստացած է պարպել բոլոր այն ապրանքները զոր առած էր Ալեքսանդրիոյ համար և փութով մեկնիլ Բէօսթենէ։

*** Դարձեալ նոյն ընկերութեան «Տանիա» շոգենաւը, որ Միջերկրականի մէջ կը գտնուի, անթել հեռագրով հրաման ստացած է իր ճամբան շարունակել և չվերադառնալ Պոլիս։

ՄԱՆԱՒՈՐ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐՆԵՐ

Գերմանիա Ռուսիոյ Զարին քով իր դեսպանէն պատ ունի նաև մասնաւոր պաշտօնեայ մը։ Այս անգամ Իտալիոյ թագաւորն ալ կը մտածէ Գերմանիոյ օրինակին հետեւիլ Ռուսիոյ մէջ։

ԻՏԱԼԱՑԻՔ

ԼԷՕՆ ԳԱԶՈՒՆ

ԵԷՆԻՋԷՐԻ ՀԱՍԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Ե.

ՄԵԿՆՈՒՄԸ

Վերջապէս, ՃԷմաղդիւլ էվվէլի 9ին, արեւին մարը մտնելէն երկու ժամ առաջ, Մուրատիէն, երկու ուրիշ ցակնաւոր, և երեք նաւեր թնդանօթ արձակեցին և առաջաստ պարզելով առաջնորդեցին մեր 11րդ. պէօլիւկը, որուն կ'ընկերանային խումբ մը աքընճիներ, պալթաճիներ, թիփճիներ, ձիաւորներ, ձիեր, ջորիներ ևլն.։

Զ.

ԱՐՇԱԻԱՆՔ

«Մուրատիէն» վէնետիկեան հին «Քարավէլա» (ժարտանաւ) մըն էր, մեր յեղուզակներուն կողմէ ձեռք ձգուած և կը ծառայէր գումարտակներու փոխադրութեան։ Ցիսուն հոգի էինք հոն. պաշտօնատար մը, ենթապաշտօնատարներ և 11րդ. պէօլիւքին զինուորներ։ Հետերնիս նպարավաճառ մըն ալ կար, յոյն մը որ իր նպարեղէններով մեզի հետ ճամբայ եկած էր։ Մեր վերակացուն նախ ուզեց երկու թիւ զարնել քանի որ չէր կրնար նաւէն դուրս հանել ժամանակը անցած ըլլալով, սակայն Բէյիսը նաւատէրը և երկու յավուշներ անոր մասին բարեխոսութիւններ ըրին և անիկա ազատ թողուցաւ, նաւուն առաջամասի կողմը։ Վերջին հօճայէն իմացայ որ անիկա Բէյիսին և երկու յավուշներուն ձեռքը իւղոտեր էր և նոյն իսկ մեկ վիրակացուն երկու տուքա «պախշիշ» առած էր։

Հօճան միշտ տարանժուտ կ'ըլլար այս գաղտնիքներուն և մէկուն գէշութիւնը միւսին պատմելով ժամանակ կ'անցնէր։

Մարքօքուլոն, — այս էր նպարավաճառին անունը, — տակաւին նաւերնիս ճամբայ չելած երկու տուքա շաներ էր, իր նպարեղէնները, չոր պտուղները, պանիրը և դինին սուղ սուղ ծախելով։ Մուրատիէին մէջը շատ աղէկ էինք. կրնայինք կամրջակին վրայ երթալ գալ, խոհանոցը մեր տրամադրութեան տակն էր մինչև իրիկուն, պայմանաւ որ մենք հայհոյաթէնք մեր ածուխը կամ փայտը, ասոնք ալ Մարքօքուլօն գնելով։ Նաւավարներուն պետը օրը երկու անգամ մեզի ջուր կուտար, մինչև անգամ մեզի հրաման տուին որ շուան մը կապելով վրան առագաստ մը անցունենք և հովանեակ մը չինենք, և Մարքօքուլոն մեզի լապտեր մը տուաւ մէկ աքճէ վարձքով, չորս օրուան համար։ Բայց կելիպօլու հասնելուս՝ ամէն բան փոխուեցաւ։ Որչափ ատեն որ հոն մնացինք մեզի մի միայն չոր խմոր հաց մը կուտային, առանց պարէնի, որովհետեւ ցամաքին հետ հաղորդակցութիւնները արգիլուած էին և խիստ հսկողութիւն կար։ Մեր ընկերներէ մէկը և 2 աքընճիներ, որոնք հրամանէն դուրս ելլել փորձեր էին, իւրաքանչիւր ըստացան քսանը հինգական գաւազանի հարուած, և Հայ մը, որ նաւուն եղերքն ի վեր չուլլուեր էր առանց իրաւունք ունեցած ըլլալու, կախուեցաւ։ Երկրորդ օրուընէ սկսեալ, օգնանք ուրիշ խումբեր փոխադրել։ Մեզի մեր հովանեակին տակէն հանեցին, և նաւուն առաջակողմը անոնց յատկացուցին։ Վերջապէս, երրորդ օրը, քանակէն ժառպաշի մը եկաւ իր հետեւորդներով, իր ծառաներով և անվերջանալի բեռներով։ Մեր պետը և ուրիշներ հարկադրուեցան իրենց սենեակները յատկացնել այդ մեծաւորին և անոր հետեւորդներուն, և մեր քովը եկան բընակելու նաւուն երկայնքը ուր ոյխարներու պէս քովէ քով սեղմուեր էինք։

Հետեւեալ օրը, բոլոր նաւատորմը ճամբայ ելաւ. ութը նաւ, երեք քարավէլա, չորս ուրիշ նաւ, տասներկու ցակնաւ, և երկու երկյարկ պատերազմանաւ։

Իրիկուան դէմ դուրս ելանք Տարտանէլի նեղուցէն և Գու�-Թալէի ու Եէնի Շէհիրի ամրոցին առջեւէն անցանք. այս ամրոցները թնդանօթի ինը հարուածներով մեզ ողջունեցին։ Խումբին մէջը բոլոր ելողներս կը կարծէինք որ դէպ ի Հռոդոս պիտի երթանք, և երբ նաւավարներուն այդպէս կ'ըսէինք, անոնք դլուխնին երերցընելով կ'ըսէին.

— Ասիկա Հռոդոս երթալիք նաւատորմը չէ։ Մենք առային մեկնողներն ենք, մենք յառաջապահներն ենք։ Եթէ Հռոդոս երթայինք, պատերազմիլ հարկ պիտի ըլլար, և մեր նաւերը շատ լեցուած են, պատերազմելու չենք զարի։ Մենք փոխադրութեան համար եկած ենք, ոչ թէ պատերազմելու։ Մեր մէջը երկու նաւ կայ պատերազմելու վիճակի մէջ եղող։

Մեր չավուշներն ալ ատիկ աւելին չէին գիտեր։ Մեր հարցումներուն վրայ ոմանք ուսերնին կը թօթաւէին, ուրիշներ կը պատասխանէին.

— Է՛հ, Աստուած գիտէ, ձեզի՞ ի՞նչ. մէկուն հետ կռուինք կամ միւսին, ամէնը մէկ հաչիւ է։

Մէհմէտ օր մը պէօլիւք պաշին հարցընելու չափ գոռոզացաւ.

— Աղա՛ս, ո՞ւր կ'երթանք կոր.

Պէօլիւք պաշին պատասխանեց.

— Երթաս նէ կը հասկաս. եթէ մէյ մըն ալ հարցունելու ըլլաս փալախանով կը հասկցնեմ քեզի։

Մէհմէտ պատասխանը առած եղաւ, և ալ հարցումը չկրկնեց։ Ամէն մարդ իր գիտցածը կ'ըսէր. ոմանք այնպէս կ'նեթադրէին, հակառակ նաւատիներուն ըսածին, թէ՝ Հռոդոս կ'երթանք՝ կռուելու հմար Տարտանէլէն մինչև Սուրիոյ իշխող քրիստոնեայ ցեղի մը դէմ, որ խալամին և փատիշահին ամենամեծ թշնամին էր, ուրիշներ կ'ըսէին, թէ՝ Վենետիկցիներուն կամ Ճենովացիներուն դէմ պատերազմելու. կ'երթանք ըլլայ Մորէայի, ըլլայ Կիպրոսի, ըլլայ Ցունաստանի մէջ։

Ուրիշներ կը պնդէին թէ «Մազրէպ» կ'երթանք, դէպ ի հեռաւոր արեւմուտք, ուր սա գոռոզ ծովապատակը՝ Արուճ, կարմիր մորուքով մարդ մը, և իր եղբայրը Խայրէտտին օսմանցիի դրօշ կը տատանէին։ Ընդհանուր տիրող գաղափարը սա էր սակայն թէ նորէն Պարսիկներուն հետ էր գործերնին։

(Շարունակելի)

(22) Թարգմ. ՀԱՅԿԱՆՈՇ ՄԱՌ

ԳՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ԳԻՐՔ ՄԸ

«Մանզումէ»ի նախկին խմբագիր Յակոբ Տէր-Յակոբեան հրապարակ հանած է «Ուր խեցիներ ժողվեցի», անուն գիրք մը ուր ամփոփուած են հեղինակին բազմաթիւ գրական յօդուածները,— Պատկերներ, Մտածումներ և Տպաւորութիւններ, զաղափարի և արուեստի կրնակ արժանիքներով՝ օծուն։

Տարակոյս չունինք թէ մեր ընթերցողները նոյն հաճոյքով պիտի կարդան այս գիրքը ինչ հաճոյքով որ կարդացած են եսիտասող գրագէտ-հրապարակագրին բոլոր յօդուածները։

Կը ծախսուի 5 դահեկանի և կը գտնուի ամէն գրավաճառի քով։

ՏՈՔԹ Տ. ՃԷԶԱԻԻՐԼԵԱՆ

Բարիզէն վկայեալ մասնագէտ ջղային եւ մտային հիւանդութեանց

Կը դարմանէ ամենավերջին դրութեամբ եւ էլեկտրաբուժութեամբ կաթուածները, (paralysies), մէ-նէժիպը (ménegite) իր տեսակները զանազանելով, ջղային ցաւերը, nevralgie faciales և nevralgies siatiques, ինչպէս ձեռքի դողդղալը, սրտի բաբախումը, ջղային քընարնքը, ջղային գիրութիւնը եւ ջղային նիհարութիւնը, տղայոց գիշերային միզադնացութիւնը, սերմահոսութիւնը, առնական անկարողութիւնը, կը դարմանէ լուսնոտութիւնը՝ Բրոֆ. Շարքոյի դրութեամբ, ցնցապարը (chorée) եւ զանազան ջղային եւ մտային գիւղութիւնք։

Կը գտնուի ամէն օր, բացի կիրակիէ; առաւուընէ մինչեւ երեկոյ Սիրքէճի կայարանի ելքի դրան կից իր մասնաւոր դարմանատունը։

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Մեր Տրապիզոնի բաժանորդներէն անոնցմէ որ իրենց հին բաժանորդագիններէն առկախ մնացած պարտքերնին՝ մինչև ցարդ չեն վճարած, կը խնդրենք որ հաճին անյապաղ իրենց հաշիւը յանձնել տեղւոյն մէջ թերթիս պատուական զորձակալ Գաբրիէլ էֆ. Կ. Պալարեանի։ Ինչպէս նաև անոնք որ կը փափաքին թերթիս բաժանորդագրուիլ, կրնան դիմել վերոյիշեալ հասցէին։

Վարչութիւն «Մանզումէ»ի

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ ի

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Հրապարակ ելաւ Թ. պրակն ալ, պատկերազարդ, շքեղ տպագրութեամբ։ Զատկադան տներուն առթիւ, շաբաթը միայն 4 պրակ պիտի հրատարակուի։ Փնտռեցէք նոյոր լրագրավաճառներուն քով։ Կեդրոնատեղին է Պապը Ալի փողոց, թիւ 40, Նազարէթ էֆ. Այճեանի խանութը։

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ—ԴԵՐՁԱԿ

ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՆՑԻԿԵԱՆ

ՊՈԼԻՍ, ՃԷԼԱԼ ՊԷՑ ԽԱՆ, ԹԻՒ 26, ՕՌՕՉՏԻ-ՊԱՌԻ ԴԷՄԸ

Այէն ոնոնք որ կ'ուզեն ճաշակաւոր հագուիլ, թո՛ղ փութան դիմել Եդուարդ Տանցիկեանի գործատեղին, ուր հասած են արդէն ընտիր կերպասներ և ուր կը պատրաստուին ճաշակաւոր և անթերի հագուստներ, ամենավերջին նորաձեւութեանց համաձայն։

Առաջին այցելութիւն մը պիտի բաւէ գաղափար մը կազմել այս նոր հաստատութեան ճաշակի գերազանցութեան վրայ։

Դիմեցէք Պոլիս, ՃԷԼԱԼ պէյ խան, թիւ 26։

ՄԵՐ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԱՒԵՏԻՍ

ՆՈՐ ԽԻՒՍ

Մոհամէտ Ալի պէյի կողմէն հնարուած և Արքունի նախկին դեղագործ Եվրէնիսիի միջոցաւ պատրաստուած հմբաւաւոր ԱՆԻՍՕՆԻ ԽԻՒՍը Պահէ Գաբու, Դասապեան դեղարանը և Ենի Ճամի, Մոհամէտ Բեազիմ պէյի դեղի մթերանոցը, ինչպէս նաև բոլոր դեղարանները եւ մթերանոցները կը վաճառուին։ Պոլսոյ մէջ գինն է 5 ղրուշ։

ՏՈՔԹ, ԹԱՇՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԱՐՏԱՔԻՆ, ԾՆՆԴԱՄԻԶԱԿԱՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ԱԽՏԵՐՈՒ

Նախկին Օգնական ուսուցիչ Օսմ. Բժշկ. Համալսարանի

Գիտական ամենավերջին մէթոտներով կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ամէն տեսակ մորթային, ծննդամիզական և կանանց ախտերը, ջերմամիզութիւն երիկամներու, միզամանի եւ այլ հիւանդութիւնները, էլեկտրաբուժութեամբ՝ սերմահոսութիւնը, առկարողութիւնը, երազափորձութիւնը։ — (606)ի ՍԱԼՎԱՐՍԱՆԻ ՆԵՐԱՐԿՈՒՄՆԵՐՈՎ ԵՒ ԱՑԻ, ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՎ ՖՐԱՆԿԱԽՏԻ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ. մէզի, արեան, խուխի, քիմիական և մանրէաբանական քննութիւն։ Դարմանատունն է Պայազիտ, փօսթխանէյին դէմի Սինէմեան դեղարան ամէն օր, կէս օրէն վերջ և երեկոները Գում Գաբու, Լ. Գետրոսեան դեղարանը։

ԱՂԲԱՏՆԵՐԸ ԶՐԻ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԱՆԿԼՕ-ՀՈՅ

ՓԱՓԱԶԵԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

1136 ԷՋ 800 ՊԱՏԿԵՐ

Արժանացած համազգային գնահատման, եզական և անմրցելի իր տեսակին մէջ անդրիերէն հոմանիշներ. գիտական բառերու ճոխ մթերք. մասնաւոր յաւելուածներ միակ վստահելի բառարանը. գին լաթակազմ 70, կիսակաշի 75. դիմել հեղինակին՝ Զ. Տ. Ս. Փափազեան, Կ. Պոլիս, Պայազիտ Հաուս։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Բաղմալեզուեան Զրուցատրութիւն Հայերէն-Իտալերէն-Գերմաներէն-Իտալերէն-Ցունարէն-Ֆրանսերէն-Անգլիերէն և Տաճկերէն։ էջ 400։

Զ. Տ. Ս. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Անհրաժեշտ երկսեռ ուսանողաց, ուսուցչաց և առ հասարակ ամէն անձանց։ —

Օրական 10 վայրկեան չոգենաւի, չոգեկառքի, հանրակառքի կամ տան մէջ բազմալեզուեանը կարդալով անդրադարձ խիստ քիչ միջոցի մէջ պիտի տիրանայ եւրոպական վերոյիշեալ լեզուաց։ —

Նորագոյն եւրոպական մէթոտներով պատրաստուած սոյն կարեւոր գիրքը պէտք է ամէն օր ամէնուն գրպանը գտնուի։ Ապագան լեզուագէտինն է։

Գին 20 դահեկան, փոստի ծախքով 23։

Դիմել հեղինակին Զ. Տ. Ս. Փափազեան, Կ. Պոլիս, Պայազիտ Հաուս։

ՏՊԱՐԱՆ ԵՒ ՓՈՐԱԳՐԱՏՈՒՆ

Տ. ԾԻՐԻՆԵԱՆ

Պապը Ալի Ճատէսի Ճրոպ օղլու եօզուլու, թիւ 10

Գործատեղւոյս մէջ կը պատրաստուին մասնաւոր խնամքով պատկերներ տօսախի, գինիոյի, պղինձի վրայ և ամէն լեզուէ լինիքներ քաուչուկի և մետաղի վրայ, ինչպէս նաեւ բժիշկներու, դպրեվանքներու, ատամնաբոյժերու և փաստաբաններու համար նուրբ փորագրութեամբ թապէլներ։ Կը պատրաստուին նաեւ խիստ ճաշակաւոր այցքարտեր, նշանախօսութեանց և հարսանեաց հրաւիրատոմսեր վաճառականական ամէն տեսակ ապագրական պիտոյքներ։ Գիները չափազանց ժամանակ, մաքուր և արագ, գաւառներէ ըլլալիք յանձնարարութիւններ փութով և խնամով կը պատրաստուին։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ

Մասնաճիւղ Ղալաթիոյ. — Քաղանտոխան։

Պոլսոյ գործակալութիւն։ — Գաթըրճըօղլու բասաժին դիմաց Աչիր էֆ. Բիւթիպանէ փողոց։

Պոլսոյ գործակալութիւնը, Ղալաթիոյ մասնաճիւղին նման, կը կատարէ Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններ։

Գործակալութիւնը կը կատարէ նաեւ զանձումներ Թուրքիոյ բոլոր գաւառներուն, ինչպէս և արտասահմանի համար։

ԱՌԱՋԻՆ ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԶՐԻ

ՏՈՔԹՈՐ

ԳԱՌԼՕ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԱԲՐՈՏԻԹԵԱՆ

ԵՒ

ԾՆՆԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՑ

ԱԽՏԵՐՈՒ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄԸ

Մենդական և աբրոտիթեան գործարաններու Հիւանդութեանց մասնագէտ բժշկ Տօքթ. Գառլօ Յակոբեան դիտական վերջին նորութեանց շնորհիւ առանց ցաւ պատճառելու ենթակային հիմնապէս կը բժշկէ ֆրանկախտը, հին և նոր ջերմամիզութիւնը, առնական անկարողութիւնը և սերմահոսութիւնը, ինչպէս նաև երկու սեռի վերաբերեալ աբրոթիտեան և ծննդական հիւանդութեանց ամէն տեսակները և կանանց արգանդային հիւանդութիւնները։

Ամէն օր, կէս օրէն վերջ, բացի կիրակի օրէն կը գտնուի Պահէ-Գաբու, չաքարավաճառ Հաճի Պէքիրի անկիւնը, թիւ 18, Մէրամէթեան-Պիանքի դեղարանը։

Ուրբաթ օրերը ձրի

«ԲԷԻՍԻՄԼԻ ԳԱՄՈՒՍԸ ՕՍՄԱՆ»ի ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՒԻՐԱԾ

Թուրք նշանաւոր զրագէտ Ալի Սէյֆի պէյի յօրինած եւ վեց մասնագէտներու սրբագրութեան բովէն անցած սոյն գործը, 3 մեծ հատորներ, 1200 էջեր, 4000 պատկերներ, 60 մեծ թապլոներ եւ 4 գունաւոր պատկերներ կը պարունակէ։

Երեք հատորին անկազմ գինն է 70, լաթակազմինը 80 ղրուշ։ Ընտիր թուղթի վրայ տպագրուած 3 հատորին անկազմ գինն է 80, կաշեկազմինը 95, թուղթերը ոսկեզօծեալ եւ ըտիր կաշեկազմինը 108 ղրուշ։ Գաւառներուն համար 10 ղրուշ թղթատարի ծախք կ'առնուի։

Դպրոցականներու համար մասնավաճառու վաճառում։ Վաճառման կեդրոնատեղին է Կ. Պոլիս, Պապը Ալի ճատէսի, 32 թիւ ՃԻՀԱՆ գրատունը։

ՏՕՔԹՈՐ ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՊԻՈՊԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՄՈՐ ԱՑԻՆ ԱԽՏԵՐՈՒ

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, Շիշլի, Օսման պէյի գաղիսօին մօտ, Անանեան աբարթըմանի իր յարկաբաժնին մէջ։

Արանց և կանանց ինչպէս նաեւ տղայոց ամէնազգի հին և նոր ախտերը, ստամոքսի, աղիքներու, երիկամներու, սրտի եւայլն հիւանդութիւնները անդլիական և ամերիկեան նորագոյն մէթոտներով կը դարմանէ։ Ֆրանկախտը և անոր հետեւանք բոլոր յամառ հիւանդութիւնները «Սալվարսան»ի և բոլորովին նոր դրութեամբ «Սօսմին»ի ներարկումներով կը բուժէ առանց ո՛եւէ ցաւի և առանց զբաղումի արգելք ըլլալու։

Որպէս զի ո և է մէկը չի վարակուի թիֆոյով և գօղերայով, վերջերս Ամերիկայի և Անգլիոյ մէջ հնարուած, կիրարկուած և յաջողութեամբ պակուած նորագոյն միջոցներով պատուաստում ալ կը կատարէ։

Ուրբաթ օրեր մինչև կէս օր ձրի։

ԴԱՂԼԻԱԿԱՆ ԱԽՏԻ ՄԷԿ ԱՆԳԱՄԷՆ ԲՈՒԺՈՒՄ

Տ.ՔԹ. Յ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ

Բրոֆէսոր Էրլիխի վերջին անգամ գտած 606 Սալվարսան դեղերով կատարելապէս կը բուժէ հին և նոր գաղիական ախտերը, միմիայն մէկ էնժէքսիոնով. նաև կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ջերմամիզութեան, միզամանի և երիկամունքի եւ բրօնխատի հիւանդութիւնները, ինչպէս նաև առնական անկարողութիւնն բոլորովին նոր մէթոտներով։ Իրեն դիմող հիւանդները կ'ընդունի ամէն օր իրենց գործատեղին, Սիրքէճի, Թրամվէյի ճամբուն վրայ Ֆէկուս լուսանկարչատան առաջին յարկը։ Մանաւանդ։—Ամէն տեսակ գործողութիւններ միզանցքի և արգանդի հիւանդութիւններու և ժամանաւոր խնամք։

SANTAL SALOLÉ LACROIX

ԳԱՌԱՍԻԱԼԷՐԻ ԵՒ ԹԷՔԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԼԱՎԱԳՈՒՅՆ ԴԵՂԱՏԱՆ

Մանրամասն տեղեկութիւններ կրնան տալ Մարքիզ Ֆիլիպ դը Ժիրարդեն, Բարիզի Լաֆարուա ճեղքանցքի, 34, Rue Philippe-de-Girard, PARIS.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾ ԳԱՆԴՈՒ

ՕՍՄԱՆԻՑԷ

ՆԵՐՔԻՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Եւ-քսէք Գալաթրըմ, Ղալաթիա, Թիւ 30

Հիանալի տեսարան, եւրոպական նուրբ կահաւորում, էլեկտրական զանգակներով օդային կաղերով լուսաւորուած, անթերի սպասարկութիւն, կատարեալ մաքրութիւն, գիներ դիւրամատչելի, գաւառացիներուն յանձնարարելի միակ հանգստաւէտ եւ կեդրոնավայր պանդոկ։

Ճաշարան, ընթերցարան և սրճարան սալոն։

ԾԱՆՕԹ.— Ուշադրութիւն, ԵՒԻԳՍԷՐ ԳԱՅՏԸՐԸՄ հասցէին, չշփոթել ուրիշ Օսմանիէի հետ։

ՏՔԹ. Պ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՆԵՐՔԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Արանց և կանանց ծննդամիզական և ԳԱՂԼԻԱԿԱՆ ԱԽՏԵՐՈՒ

Երկար տարիներ զանազան հիւանդանոցներու մէջ պաշտօնավարելով, իր ստացած փորձառութեամբը բժշկական նորագոյն մէթոտներով կարճ ժամանակի մէջ կը բուժէ ֆրանկախտը, ջերմամիզութիւնը, սերմահոսութիւնը, առնական անկարողութիւնները, բրօնխիթի եւ միզամանի, ինչպէս նաև ստամոքսի, սրտի, թոքերու, աղիքներու և երիկամներու հիւանդութիւնները և զանազան յամառ վէրքեր։

Բացի կիրակիէ, ամէն օր կէս օրէն մինչև երեկոյ կը գտնուի Սիրքէճի, Թրամվայ ճատէսի, չոգեկառքի ելքի դրան կից, իր մասնաւոր դարմանատան մէջ։

Իսկ առաւօտէն մինչև կէս օր հիւանդ կ'ընդունի Կէտիք Փաշա, Պալի Փաշտ եօգուշը, Միսէլիմ փողոց, թիւ 6 իր բնակարանը, նաև մօտակայ Վահրամ էֆ. Աստուրեանի դեղարանը և ուր Զորեքշաբթի, կէս օրէ առաջ ձրի։

«ՔՈՒԴՆՕ»

(ՇԱՔԱԹԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ)

Վաղը ամէն կողմ փնտռեցէք «Զուռա» աղջ։ Երգիծաթերթը քրքիալիր ու չահեկան բովանդակութեամբ։ Ներ. Օտեան Միւրթեզա պէյ, Կիւրէ և Զաքրիճալի։ Գին 10 փարա։ Մաղրանէարներ։ Հասցէ՝ Պապը Ալի, Իգամամ խան թիւ 31։

«ՄԱՆԶՈՒՄԻ»ի ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Հրապարակաւ կուգանք խնդրել մեր հին բաժանորդներէն որ հաճին անյապաղ, մեզ հաղորդել իրենց հասցէն, որպէսզի ո և է անկանոնութիւն տեղի չունենայ առաքումներուն մէջ։

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ՄԱՆԶՈՒՄԻ»ի

ՕՍՄ. ԱՌԵՒՏՐ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

شركت تجارية عثمانية

SOCIÉTÉ COMMERCIALE OTTOMANE

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 100,000 ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՈՍԿԻ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐԸ ԲԱՑ ԵՆ ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԿԵՐՊՈՎ

ՄԹԱՄՊՈՒԼ, ԳԱԹԸՐՃԸՕՂԼՈՒ ԽԱՆ

Հայկական սոյն դրամական հաստատութիւնը կ'ընէ փոխառութիւններ, առևտրական տոմսերու, մուրհակներու, փոխանակագիրներու, բաժնեթուղթերու, պարտաթուղթերու, ապրանքներու և բեռնագիրներու վրայ։

Կուտայ չէքեր, վարկագիրներ, փոխանակագիրներ և հեռագրական վճարում հրամաններ, ինչպէս Թուրքիոյ նոյնպէս աշխարհիս բոլոր մասերուն վրայ։

Կը գնէ և կը ծախէ ամէն տեսակ բաժնեթուղթեր և պարտաթուղթեր թէ՛ մեր և թէ բոլոր օտար հրապարակներու վրայ, ինչպէս և օտար դրամներ։

Կը գանձէ եւ կը զեղչէ առևտրական տոմսեր, մուրհակներ, փոխանակագիրներ, բաժնեթուղթեր և կտրօններ։

Կ'ընդունի դրամական աւանդներ նպաստաւոր պայմաններով։

Դրամատունս հաստատած է առևտրական տեղեկութիւններու համար լուսագոյն կերպով կազմակերպուած սպասարկութիւն։

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

Խնայողութիւնը մեր համայնքին մէջ քաջալերելու համար կ'ընդունի 25 ղրուշէն սկսելով գումարներ

Դրամատունս կը կատարէ նաև թէ՛ իր հաշւոյն, թէ՛ մասնակցութեամբ և թէ ուրիշներու հաշւոյն ամէն տեսակ արդիւնաբերութիւններու և ապրանքներու գնում, վաճառում, փոխանակութիւն, ներածում և արտածում։

Կ'ընդունի ներկայացուցչութիւն թէ՛ տեղական և թէ օտար տուներու։

Կը կազմէ առևտրական և ճարտարարուեստական ընկերութիւններ և կը մասնակցի անոնց։ Կ'ընէ հանրօգուտ չինութեանց վերաբերեալ ամէն տեսակ ձեռնարկութիւններ։

ԳՐԻԳՈՐ ԷՐՄԷՆԵԱՆ

ԶԳԵՍՏԵՂԻՆԱՑ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ,

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1872ԻՆ

Թիւ 34, ԹՕՓԱԼԵԱՆ ԽԱՆ, ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԱՄ

Գրիգոր Էրմէնեան վաճառատունը 1872ին հաստատուած ըլլալով, այդ թուականէն ի վեր ջանացած է գոհ ձգել իրեն դիմող բոլոր յաճախորդները՝ ծախած զգեստեղէններուն ամենալաւ տեսակէն և վերջին նորաձեւութեամբ խիստ վայելուչ ըլլալուն համար։ Ուրեմն, կը յանձնարարենք բոլոր անոնց որոնք կ'ուզեն ամենաշնտիր ապրանքէ կտրուած խիստ վայելուչ և ժամանակաւոր զգեստներ գտնել, թո՛ղ դիմեն Գրիգոր Էրմէնեան վաճառատունը որ չատ գոհ պիտի մնան։

Ամառուան առթիւ ժամանած են ընտիր ապրանքներ։

ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆ

ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԳԱՐՆԱՆ ԵՂԱՆԱԿԻՆ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ

ՇԹԱՅՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԱՄԵՆԷՆ ՄԵԾ

ՀԱՆԴԵՐՁԵԼԻՆԱՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

«ՄԱՆԶՈՒՄԻ»ի ԹԼԹԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

«Մանզումէ»ի հիմնուելէն ի վեր մեր գաւառի յարգելի թղթակիցները իրենց չահեկան ու ճշդիւ տեղեկութիւններով ճոխացուցած են մեր թերթը։ Կը յուսանք որ ապէք վերջ, միեւնոյն թղթակիցները կը հաճին չարունակել իրենց այդ օժանդակութիւնը, որուն համար կանխաւ կը յայտնենք մեր շնորհակալութիւնները։ Այդէն «Մանզումէ» միշտ ծոցովունդին թերթը ըլլալով, ձեռքէն եկած օժանդակութիւնը չէ զլացած և հիմա ալ ո և է գաւառացի անհատ որ ունի գործ ունենայ և կարգադրելու համար դժուարութիւններու հանդիպի, կրնայ դիմել Տնօրէնութեանս և ըստ կարելւոյն գոհացում ստանալ։